

**“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD
MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN
KREDİT TƏŞKİLATI**

**Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına
uyğun Maliyyə Hesabatları və
Müstəqil Auditorların Rəyi**
31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış il üzrə

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MÜNDƏRİCAT

	Səhifə
MÜSTƏQİL AUDİTORLARIN RƏYİ	1-3
31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARI:	
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	4
Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat	5
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	6
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	7-8
Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər	9-66

MÜSTƏQİL AUDİTORLARIN RƏYİ

“FINCA Azərbaycan” Məhdud Məsuliyyətli Bank Olmayan Kredit Təşkilatının (bundan sonra “Təşkilat” adlandırılacaq) Təsisçisi və İdarə Heyətinə:

Rəy

Biz “FINCA Azərbaycan” Məhdud Məsuliyyətli Bank olmayan Kredit Təşkilatının (bundan sonra “Təşkilat” adlandırılacaq), 31 dekabr 2023-cü il tarixinə təqdim edilən maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan, həmin tarixdə başa çatmış il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatdan, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatdan və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatdan, habelə uçot siyasətinin əhəmiyyətli prinsiplərinin qısa təsviri də daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarına edilən qeydlərdən ibarət maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq.

Bizim rəyimizə əsasən, əlavə edilmiş maliyyə hesabatları Təşkilatın 31 dekabr 2023-cü il tarixinə olan maliyyə vəziyyətini, habelə göstərilən tarixdə başa çatmış il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlərdə ədalətli şəkildə əks etdirir.

Rəy üçün Əsaslar

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun olaraq aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətlərimiz əlavə olaraq hesabatımızın “Maliyyə Hesabatlarının Auditini üzrə Auditorların Məsuliyyəti” bölməsində təqdim edilir. Biz maliyyə hesabatlarının auditinə aid olan etik normalar ilə Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının “Etika məəcəlləsinin” (MBESS məəcəlləsi) tələblərinə uyğun olaraq Təşkilatdan asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi bu tələblərə, eləcə də MBESS məəcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Əsas Audit Məsələləri

Əsas audit məsələləri bizim peşəkar mülahizəmizə əsasən, cari dövrün maliyyə hesabatlarının auditini zamanı ən çox əhəmiyyət kəsb edən məsələlərdir. Bu məsələlər ümumilikdə maliyyə hesabatlarının auditini çərçivəsində və bu hesabatlarla bağlı rəyimizin formalaşdırılması zamanı nəzərə alınmışdır və biz bu məsələlərlə bağlı ayrıca rəy bildirmirik.

Əsas audit Məsələləri

Audit zamanı bu məsələ necə nəzərdən keçirilmişdir?

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtimal olunan kredit zərəri ehtiyatı

Müştərilərə verilmiş kreditlər 2022-ci ilin dekabr ayının sonuna cəmi aktivlərin 91%-dən çoxunu təşkil edir və müntəzəm olaraq təxmin edilən və istifadə edilən fərziyyələrə qarşı həssas olan ehtimal olunan kredit zərərləri ("EOKZ") üzrə ehtiyat çıxılmaqla qiymətləndirilir.

Ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi rəhbərlikdən defolt ehtimalını (DE), defolt vəziyyətində riskə məruz qalmanı (DVRMQ) və defolt zamanı yaranan zərəri (DZYZ) müəyyən etmək üçün müşahidə edilən tarixi məlumatları, cari iqtisadi vəziyyəti və mövcud perspektivli məlumatları nəzərə alaraq əhəmiyyətli mülahizələri və qiymətləndirmə üsullarını tətbiq etməyi tələb edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə kredit zərəri ehtiyatı Təşkilatın maliyyə aktivlərinin qalıqlarının əhəmiyyətli olması və "Maliyyə Alətləri" adlı 9 sayılı MHBS üzrə EOKZ məbləğinin hesablanmasının mürəkkəbliyi və mülahizələrə görə əsas audit məsələsi hesab edilir.

Biz "Maliyyə Alətləri" adlı 9 sayılı MHBS-nin tələblərinə uyğunluğun EOKZ qiymətləndirməsi ilə bağlı Təşkilatın metodologiyası və daxili qaydalarının əsas aspektlərini təhlil etmək üçün maliyyə risklərinin idarə edilməsi üzrə öz mütəxəssislərimizi cəlb etmişdik.

Peşəkar mülahizələrin uyğunluğu və EOKZ ehtiyatı ehtimalları ilə bağlı rəhbərlik tərəfindən irəli sürülən fərziyələrin uyğunluğunu təhlil etmək üçün biz aşağıdakı prosedurları həyata keçirmişdik:

Biz, müştərilərə verilən kreditlər üzrə DE, DZYZ və DVRMQ hesablanması, gecikmələrin və kredit ödənişlərinin əsas sistemlərdə vaxtında əks olunması və kreditlərin müvafiq mərhələlərə bölüşdürülməsi üçün məlumatların düzgünlüyünü sınaqdan keçirmişik. Biz nümunə əsasında dəstəkləyici sənədlərə daxil edilmiş məlumatları razılaşdırmışıq.

Biz həmçinin maliyyə hesabatlarının açıqlanmasının Təşkilatın kredit riskinə məruz qalmasını lazımı şəkildə əks etdirib-etdirmədiyini qiymətləndirmişdik.

Maliyyə Hesabatları üzrə Rəhbərliyin və İdarəetmə Səlahiyyətləri Verilmiş Şəxslərin Məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün şəkildə təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, fərqləndirici və ya xətalər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Təşkilatı ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, rəhbərlik Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

İdarəetmə səlahiyyətləri verilmiş şəxslər Təşkilatın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorların Məsuliyyəti

Bizim məqsədımız tərtib edilmiş maliyyə hesabatlarında bir tam kimi, fırıldaqçılıq və ya xətlər nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafi əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatını dərc etməkdir. Kafi əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin bu səviyyədə olan əminlik də əhəmiyyətli təhriflərin mövcud olduğu hallarda, BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin belə təhrifləri həmişə aşkarlayacağına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya xətlər nəticəsində yarana bilər və ayrılıqda yaxud məcmu olaraq, istifadəçilərin belə hazırlanmış maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduğu halda, əhəmiyyətli hesab edilir.

Audit zamanı biz BAS-ın tələblərinə uyğun olaraq aparılan auditin bir hissəsi kimi peşəkar mühakimə tətbiq edir və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında saxtakarlıq və ya xətlər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edərək qiymətləndirir, bu risklərə cavab verən audit prosedurlarını layihələndirərək həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutları əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhrifi aşkarlamamaq riski xətlər nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhrifləri aşkarlamamaq riskindən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılıq, sözləşmə, saxtakarlıq, qərəzli hərəkətsizlik, həqiqətə uyğun olmayan məlumatlardan və ya daxili nəzarətin kobudcasına pozulmasından ibarət ola bilər;
- Təşkilatın daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması üçün daxili nəzarət sistemi barədə anlayış əldə edirik;
- İstifadə edilmiş uçot siyasətinin uyğunluğunu və rəhbərlik tərəfindən həyata keçirilən uçot qiymətləndirmələrinin və əlaqəli məlumatların açıqlanmasının məqsəduyğunluğunu qiymətləndiririk;
- Mühəsibat uçotunun fasiləsizlik prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Təşkilatın fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və ya şərtlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair nəticə çıxarıyıq. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu haqqında nəticə çıxardığımız halda, auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması kifayət olmadığı halda, rəyimizə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Bununla belə, gələcək hadisə və ya şərtlər Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər;
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında ədalətli şəkildə təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı auditin planlaşdırılmış həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit apardığımız zaman daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar haqqında idarəetmə səlahiyyətləri verilmiş şəxslərə məlumat veririk.

Biz həmçinin idarəetmə səlahiyyətləri verilmiş şəxslərə bəyan edirik ki, müstəqilliyə və müstəqilliyimizə təsir etməsi əsaslandırılmış şəkildə güman edilən bütün əlaqələr və digər məsələlərə, habelə müvafiq hallarda əlaqəli qorunma tədbirləri haqqında məlumat verməyimizə dair müvafiq etik normalara riayət etmişik.

İdarəetmə səlahiyyətləri verilmiş şəxslərin nəzərinə çatdırılmış məsələlər arasında biz cari dövrün maliyyə hesabatlarının auditi üçün ən əhəmiyyətli və bu səbəbdən də əsas audit məsələlərini müəyyən edirik. Bu məsələnin ictimaiyyətə açıqlanmasına qanun və ya qaydalarla yol verilmədiyi və ya çox nadir hallarda, məsələ haqqında rəyimizdə açıqlamanın verilməsinin mənfi təsirlərinin onun ictimaiyyət üçün faydalarından çox olması əsaslandırılmış şəkildə güman edildiyi hallar istisna olmaqla, bu məsələni audit rəyində təsvir edirik.

Baker Tilly Azerbaijan

29 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

"FİNCA AZƏRBAYCAN" MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNƏ

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
AKTİVLƏR:			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6	2,725	2,525
Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis	7	56,541	44,875
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	8	611	572
Aktivlərdən istifadə hüququ	9	898	1,376
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	17	460	284
Digər aktivlər	10	728	476
Cəmi aktivlər		61,963	50,108
ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL			
ÖHDƏLİKLƏR:			
Borə alınmış vəsaitlər	11	31,371	22,311
Buraxılmış borə qiymətli kağızları	12	9,000	8,950
İcarə öhdəlikləri	13	918	1,301
Digər öhdəliklər	14, 18	2,808	1,301
Cəmi öhdəliklər		44,097	33,863
KAPİTAL:			
Nizamnamə kapitalı		3,756	3,756
Bölişdürülməmiş mənfəət		14,110	12,489
Cəmi kapital		17,866	16,245
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		61,963	50,108

İdarə Heyətinin rəhbəri

Timoti Farran
Baş icraçı direktor

29 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Ruqiyyə Əliyeva
Baş maliyyə inzibatçısı

29 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

9-66-cı səhifələrdə verilmiş qeydlər hazırkı maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edir.

“FINCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

**MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR VƏ DİGƏR MƏCMU GƏLİR HAQQINDA HESABAT
31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ**

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
Faiz gəliri	15	17,713	11,854
Faiz xərci	15	(4,100)	(2,538)
Ehtimal olunan kredit zərərlərinin bərpasından əvvəlki xalis faiz gəliri		13,613	9,316
Ehtimal olunan kredit zərərlərinin bərpası	7	2,643	3,587
Xalis faiz gəliri		16,256	12,903
İnzibati və əməliyyat xərcləri	16, 18	(11,334)	(8,893)
Xarici valyutada törəmə alətlərlə xalis nəticələr	14	(423)	(272)
Müsadirə edilmiş girovların ədalətli dəyərindəki dəyişiklik üzrə zərər		(80)	(32)
Digər gəlirlər/(xərclər) xalis		94	(204)
Xalis qeyri-faiz zərəri		(11,743)	(9,401)
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət		4,513	3,502
Mənfəət vergisi xərci	17	(605)	(235)
İl üzrə xalis mənfəət		3,908	3,267
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		3,908	3,267

İdarə Heyətinin adı

Timoti Tarran
Baş icraçı direktor

29 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Ruqiyyə Əliyeva
Baş maliyyə inzibatçısı

29 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

9-66-cı səhifələrdə verilmiş qeydlər hazırkı maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edir.

"FİNCA AZƏRBAYCAN" MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT
31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ
(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülmə- miş mənfəət	Cəmi kapital
1 yanvar 2022-ci il	<u>3,756</u>	<u>11,687</u>	<u>15,443</u>
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	3,267	3,267
Elan edilmiş dividendlər	-	(2,465)	(2,465)
31 dekabr 2022-ci il	<u>3,756</u>	<u>12,489</u>	<u>16,245</u>
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	3,908	3,908
Elan edilmiş dividendlər	-	(2,287)	(2,287)
31 dekabr 2023-cü il	<u>3,756</u>	<u>14,110</u>	<u>17,866</u>

İdarə Heyətinin adından:

Timoti Lorrans
Baş icraçı direktor

29 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Ruqiyyə Əliyeva
Baş maliyyə inzibatçısı

29 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

9-66-cı səhifələrdə yerləşən 16 sayılı hesabat hazırcı maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edir.

"FİNCA AZƏRBAYCAN" MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT
31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ
(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2023-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri:			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		4,513	3,502
Qeyri-nağd predmetlər üzrə düzəlişlər:			
Ehtimal olunan kredit zərərlərinin bərpası	7	(2,643)	(3,587)
Köhnəlmə və amortizasiya	16	939	912
Hesablanmış faizlər üzrə xalis dəyişiklik		286	371
Xarici valyutada törəmə alətlərindən tanınmamış zərər	14	290	215
Müsadirə edilmiş girovların ədalətli dəyərindəki dəyişiklik üzrə zərər		80	32
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəlki əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri		3,465	1,445
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklər			
Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis		(8,518)	(11,914)
Digər aktivlər		(330)	148
Digər öhdəliklər		435	(499)
Əməliyyat fəaliyyətinə yönələn xalis pul vəsaitləri		(4,948)	(10,820)
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri:			
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər üzrə ödənişlər		(332)	(345)
İnvestisiya fəaliyyətinə yönələn xalis pul vəsaitləri		(332)	(345)
Maliyyə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri:			
Borç alınmış vəsaitlər üzrə daxilolmalar	11	16,969	9,781
Borç alınmış vəsaitlərin geri ödənilməsi	11	(7,984)	(2,987)
Borç alınmış vəsaitlər üzrə ödənilmiş əməliyyat xərcləri	11	(573)	(70)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə daxilolmalar	12	3,000	6,000
Buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə ödənilmiş əməliyyat xərcləri	12	(93)	(29)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə geri ödənilmələr	12	(3,000)	-
İcarə öhdəliklərinin əsas hissəsinin ödənilməsi	13	(552)	(620)
Ödənilmiş dividendlər		(2,287)	(2,465)
Maliyyə fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vəsaitləri		5,480	9,610

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artma/(azalma)		200	(1,555)
PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ, <i>ilin əvvəlinə</i>	6	<u>2,525</u>	<u>4,080</u>
PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ, <i>ilin sonuna</i>	6	<u>2,725</u>	<u>2,525</u>

İdarə Heyətinin adından:

Timoti Farrant
Baş icraçı direktor

29 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Ruqiyyə Əliyeva
Baş maliyyə inzibatçısı

29 aprel 2024-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

9-66-cı səhifələrdə verilmiş hesabatın hazırkı maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edir.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

1. GİRİŞ

Təşkilat və onun əsas fəaliyyəti

“FİNCA Azərbaycan” Məhdud Məsuliyyətli Bank olmayan Kredit Təşkilatı (“Təşkilat”) 1998-ci ildə Azərbaycan Respublikasında təsis edilmişdir. 19 noyabr 1999-cu ilədək Təşkilat “FINCA International Inc.” təşkilatının Azərbaycan Respublikasındakı nümayəndəliyi kimi qeydiyyatda olmuşdur. 19 noyabr 1999-cu il tarixində Təşkilat, Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyində yenidən qeydiyyatdan keçmiş və hüquqi şəxs statusunu almışdır. Təşkilat Azərbaycan Respublikası ərazisində kreditlərin verilməsi fəaliyyəti ilə yalnız hüquqi şəxslərin məşğul ola bilməsi haqda Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının qaydalarını yerinə yetirmək məqsədilə yenidən qeydiyyatdan keçmişdir. Yeni müəssisə kreditlərin verilməsi fəaliyyəti ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankından 29 fevral 2000-ci il tarixli lisenziya almışdır. Təşkilatın hüquqi ünvanı Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, Cəfər Cabbarlı küçəsi 44, AZ1065 ünvanında yerləşir.

Təşkilatın məqsədi Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən mikro, kiçik və orta ölçülü biznes müəssisələrinə, həmçinin satış sahəsində və kiçik miqyaslı istehsal sahəsi üzrə mikro müəssisələrdə fəaliyyət göstərən fiziki şəxslərə və ya fiziki şəxslərdən ibarət qruplara kreditlərin verilməsi də daxil olmaqla maliyyə xidmətləri göstərməkdir.

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərində Təşkilatın Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən 25 filialı olmuşdur. Təşkilatın 2023-cü il tarixi ərzində təqribən 311 işçisi olmuşdur (2022-ci il: 248 işçi).

Təşkilat, qeydiyyatdan keçmiş ofisi Niderlandda yerləşən “FINCA Microfinance Coöperatief U.A.” Təşkilatının törəmə müəssisəsidir. Təşkilatın əsas nəzarətçi tərəfi Amerika Birləşmiş Ştatlarının Nyu-York şəhərində təsis edilmiş “FINCA International, Inc.” qeyri-kommersiya təşkilatıdır. 2010-cu ilin oktyabr ayında “FINCA International Inc.” “FINCA Microfinance Holding Company” MMC-ni (“FMH”) təsis edərək onun 100 faiz pay sahibinə malik holding təşkilatı olmuşdur.

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə Təşkilatın aşağıda sadalanan səhmdarları mövcud olmuşdur:

	31 dekabr 2023-cü il, %	31 dekabr 2022-ci il, %
Təşkilatın səhmdarı (birinci dərəcəli səhmdar)		
“FINCA Microfinance Coöperatief U.A.”	100.00	100.00
Cəmi	100.00	100.00
	31 dekabr 2023-cü il, %	31 dekabr 2022-ci il, %
Təşkilatın əsas səhmdarları		
“FINCA International, Inc.”	62.64	62.64
“International Finance Corporation”	14.38	14.38
“Kreditanstalt für Wiederaufbau”	8.94	8.94
“FMO (Nederlandse Financierings Maatschappij voor Ontwikkelingslanden N.V.)”	7.31	7.31
“Credit Suisse Mikromaliyyə Fondu İdarəetmə Şirkəti”, aşağıdakıları təmsil edən “Triodos İnvestisiya İdarəetmə şirkəti” üçün fəaliyyət göstərir:	2.98	2.98
(i) “Triodos Fair Share Fund”ın mühafizəçisi qismində “Triodos Custody B.V.”; və (ii) “Triodos SICAV II” – “Triodos Mikromaliyyə Fondu”	2.07	2.07
“Triple Jump”, “ASN-NOVIB FONDS” üçün fəaliyyət göstərir	1.68	1.68
Cəmi	100.00	100.00

"FİNCA AZƏRBAYCAN" MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Təşkilatın əməliyyat mühiti

Təşkilat fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir.

Təşkilat inkişaf etməkdə olan bazarın xüsusiyyətlərini əks etdirən Azərbaycanın iqtisadi və maliyyə bazarları ilə qarşılıqlı fəaliyyət göstərir. Hüquq, vergi və tənzimləyici strukturlar daimi inkişafdadır, bununla belə mütəmadi olaraq yeni şərtlərə dəyişikliklərə məruz qalırlar, bu isə öz növbəsində digər hüquqi və maliyyə çətinlikləri ilə birlikdə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müəssisələrin üzləşdiyi problemləri daha da gücləndirir.

2015-2016-cı illərdə Azərbaycan manatının dəyərdən düşməsi biznes mühitində ciddi qeyri-müəyyənliklərə səbəb olmuşdur. Bu səbəbdən hökumət son 7 ildə sabit məzənnəni qorumaq üçün bütün lazımi tədbirləri həyata keçirmişdir. Nəticədə, neftin dünya bazarındakı qeyri-sabit qiyməti yerli valyutaya təsir göstərməmiş, eləcə də biznes mühitində qeyri-müəyyənlik artmamışdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı ötən ilin yanvar-dekabr ayları ərzində mövcud olmuş 4.6% artım ilə müqayisədə, 2023-cü ilin eyni dövrü üzrə 1.1% inkişaf etmişdir. Qeyri-neft və qaz sektoru 3.7% artdığı halda, neft və qaz sektorunda 1.7% azalma müşahidə olunmuşdur. İstehsal sahəsi üzrə ən böyük irəliləyiş sənaye (40.5%) və pərakəndə ticarət (10%) sahələri üzrə qeydə alınmışdır. Nəqliyyat və saxlanma (6.2%) və inşaat (6.2%) sahələri üzrə əlavə artım qeydə alınmışdır.

Qarabağ regionunda atəşkəs razılaşmasının davam etməsi biznes mühitini də müsbət təsir göstərir, çünki investisiyaların cəlb edilməsi və işğaldan azad edilmiş ərazilərin inkişafı üçün hökumət tərəfindən həyata keçirilən bir sıra layihələr mövcuddur.

ÜDM 2022-ci illə müqayisədə 2023-ci ildə 1.1% artaraq 123 milyard AZN-ə (72.4 milyard ABŞ dolları) çatmışdır. Dövlət Gömrük Komitəsinin statistikasına əsasən 2023-cü ilin son on bir ayı ərzində Azərbaycan Respublikasının xarici ticarət dövriyyəsi təqribən 41.2 milyard ABŞ dollarına çatmışdır. Bu məbləğin 25.4 milyard ABŞ dolları ixrac olunan məhsulların, 15.8 milyard ABŞ dolları isə idxal olunan məhsulların payına düşmüşdür. İnflyasiya dərəcəsi 2022-ci ilin dekabr ayında 13,9%-dən 2023-cü ilin dekabr ayında 8,8%-ə düşmüşdür.

2022-ci il üzrə aktiv 13,257 min plastik kart sayı ilə müqayisədə 2023-cü ilin dekabr ayının sonuna qədər aktiv plastik kartların sayı 16,925 min ədəd olmaqla tarixən ən yüksək səviyyəyə yüksəlmişdir.

Beynəlxalq kredit reyting agentlikləri mütəmadi olaraq Azərbaycan Respublikasının kredit reytingini qiymətləndirirlər. "Fitch" və "S&P" Azərbaycan Respublikasının reytingini "BB+" olaraq qiymətləndirmişdir. "Moody's Investors Service", ölkə üçün "Ba1" kredit reytingini təyin etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının gələcək iqtisadi inkişafı vergi, qanunvericilik, tənzimləyici və siyasi inkişaf ilə yanaşı hökumət tərəfindən həyata keçirilən iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərin effektivliyindən geniş şəkildə asılıdır. Rəhbərlik iqtisadi mühitdə Təşkilatın əməliyyatlarına təsir göstərəcək irəliləyişləri və mövcud olduğu halda həmin irəliləyişlərin Təşkilatın maliyyə vəziyyətinə necə təsir göstərəcəyini proqnozlaşdırmaq iqtidarında deyil.

2. ƏSAS MÜHASİBAT PRİNSİPLƏRİ

Hesabatların uyğunluğunun bəyanı

Təşkilatın 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış il üzrə maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Standartları Şurası tərəfindən dərc edilmiş Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartları ("MHBS") və Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına Şərhlər Komitəsi ("MHBSŞK") tərəfindən dərc edilmiş şərtlər əsasında hazırlanmışdır.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Fasiləsizlik prinsipi

Bu maliyyə hesabatları Təşkilatın fasiləsizlik prinsipi əsasında yaxın gələcəkdə işini normal şərtlər altında davam etdirəcəyini nəzərdə tutur.

Rəhbərlik hesab edir ki, Təşkilat yaxın gələcəkdə fəaliyyətini davam etdirəcək və Təşkilatın ləğvinə nə istək, nə də ehtiyac olacaq, eləcə də fəaliyyəti dayandırmaq və ya Azərbaycan Respublikasının qanunları və ya normativ aktları əsasında kreditorlardan qorunmaq üçün müdafiə axtarmaq üzrə nə niyyət, nə də zərurət mövcuddur. Buna görə, aktivlər və öhdəliklər adi fəaliyyətin gedişində Təşkilatın aktivləri reallaşdırmaq və öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyətinə malik olması fərziyyəsi ilə hesabatlarda əks etdirilmişdir. Bəzi maliyyə hesabatları standartları rəhbərlik tərəfindən Təşkilatın fasiləsizlik prinsipinə dair dəyərləndirmənin aparılması üzrə konkret tələbləri və nəzərə alınmalı olan müəyyən məsələləri və fasiləsizlik prinsipi ilə əlaqədar bir sıra açıqlamaların hesabatlara daxil edilməsini əhatə edir.

Fasiləsizlik prinsipinin fərziyyələrinə dair Rəhbərliyin qiymətləndirməsinə müəyyən vaxt çərçivəsində mahiyyəti üzrə qeyri-müəyyən hadisələr və şərtlərin gələcək nəticələri haqqında fikir bildirilməsi daxildir.

Təqdimatın digər əsasları

Bu maliyyə hesabatları əksi göstərilmədiyi hallarda Azərbaycan manatı (“AZN”) ilə təqdim edilmişdir. Bu maliyyə hesabatları, müəyyən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi istisna olmaqla, tarixi dəyər prinsiplərinə əsasən hazırlanmışdır.

Təşkilat mühasibat sistemini Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun şəkildə təşkil edir. Bu maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən yerli mühasibat prinsiplərinə uyğun tərtib edilmiş mühasibat sistemindən istifadə edilmiş və MHBS-yə uyğunlaşdırılmaq məqsədilə hesabatlara düzəlişlər edilmişdir. Bu düzəlişlərə əməliyyatların iqtisadi mahiyyətini əks etdirmək üçün müəyyən təsnifləşdirilmələr, həmçinin müəyyən aktiv və öhdəliklərin, eləcə də gəlir və xərclərin maliyyə hesabatlarındakı maddələrə uyğunlaşdırılması məqsədilə edilən yenidən təsnifləşdirilmələr aiddir.

Əvəzləşdirmə

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri yalnız uçotda tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanuni hüquq mövcud olduqda və xalis məbləğ əsasında hesablaşmalar aparılması, yaxud da eyni vaxtda aktivlərin satılması və öhdəliyin yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulduqda bir-birinə qarşı əvəzləşdirilir, xalis məbləği isə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda bildirilir. Hər hansı mühasibat uçotu standartı və ya şərhilə tələb olunmayan və ya icazə verilməyənədək və Təşkilatın mühasibat uçotu qaydalarında konkret göstərilməyə qədər gəlir və xərc mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda bir-birinə qarşı əvəzləşdirilmir.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə şərtləri

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri aşağıda əks etdirildiyi kimi ədalətli dəyərdə və ya amortizasiya edilmiş dəyərlə qeydə alınır.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar, qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır.

"FİNCA AZƏRBAYCAN" MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal həтта bazarın normal gündəlik ticarət dövriyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqelərin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir, (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir. 20 saylı Qeydə baxın.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalılarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya edilmiş dəyər əsas məbləğin ödənilməsi çıxılmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərliyi üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilmir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin qalıq dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Cari dəyərin hesablanmasına effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış bütün haqlar daxildir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması

Maliyyə aktivi və ya maliyyə öhdəliyi, ilk öncə ədalətli dəyərdə, həmçinin əldə edilməsinə və buraxılmasına birbaşa aid olan mənfəət və ya zərər vəsaitilə ədalətli dəyərdə olmayan predmet üzrə ölçülür.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin tanınma zamanı yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda yaranan mənfəət və ya zərər qeydə alınır. Ədalətli dəyər eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər cari bazar əməliyyatlarının müşahidəsi və yaxud həmin bazarlardan əldə edilən məlumatlara əsaslanan qiymətləndirmə üsulu ilə sübut edilir.

Qanunvericilik və ya mövcud bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində alınıb satılması nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri (“standart şərtlərlə həyata keçirilən” alış və satışlar) Təşkilatın maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar müəssisənin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduqda tanınır.

Maliyyə alətlərinin təsnifatı

Maliyyə aktivini amortizasiya dəyərində, digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərdə (“DMGVƏD”) ölçülmüş dəyərdə və ya mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərdə (“MZVƏD”) təsnif edilir.

Maliyyə aktivini aşağıdakı şərtlərin hər ikisinə cavab verdikdə və MZVƏD kimi müəyyən edilmədikdə, amortizasiya olunmuş dəyərində ölçülür:

- aktiv müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini toplamaq üçün aktivləri saxlamaq məqsədi daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- maliyyə aktivinin müqavilə şərtləri müəyyənləşdirilmiş tarixlərdə ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faizin ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət olan pul vəsaitlərinin hərəkətinə təkan verir.

Maliyyə aktivini aşağıdakı şərtlərin hər ikisini ödədikdə və MZVƏD kimi müəyyən edilmədikdə, DMGVƏD-də ölçülür:

- aktiv həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin toplanması və həm də maliyyə aktivlərinin satılması məqsədi daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- maliyyə aktivinin müqavilə şərtləri müəyyənləşdirilmiş tarixlərdə ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faizin ödənişlərindən ibarət olan pul vəsaitlərinin hərəkətinə təkan verir.

Ticarət üçün nəzərdə tutulmayan kapital qoyuluşunun ilkin tanınması zamanı Təşkilat ədalətli dəyərədəki sonrakı dəyişiklikləri digər məcmu gəlirdə (DMG) təqdim etməyi seçə bilər. Bu seçim hər bir kapital qoyuluşu üçün ayrıca edilir.

Bütün digər maliyyə aktivləri MZVƏD kimi təsnif olunur.

Bununla yanaşı, ilkin tanınma zamanı Təşkilat amortizasiya olunmuş dəyərində və ya DMGVƏD-də ölçülmə tələblərinə uyğun gələn maliyyə aktivini MZVƏD kimi təsnif edə bilər, o halda ki, bu, meydana çıxacaq uçot uyğunsuzluğunu aradan qaldırsın və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaltsın.

Biznes modelinin qiymətləndirilməsi

Təşkilat maliyyə aktivinin saxlandığı biznes modelinin məqsədini qiymətləndirəcək, çünki bu, biznesin idarə olunması və məlumatların rəhbərliyə təqdim edilməsi üsulunu daha düzgün əks etdirir. Bu zaman aşağıdakı məlumatlar nəzərə alınır:

- portfel üçün müəyyən edilmiş siyasətlər və məqsədlər, həmin siyasətlərin praktikada tətbiqi, o cümlədən rəhbərliyin strategiyasının müqavilə üzrə faiz gəlirlərinin əldə edilməsinə, xüsusi faiz dərəcəsi profilinin saxlanmasına, maliyyə aktivlərinin müddətinin həmin aktivləri maliyyələşdirən öhdəliklərin müddətinə uyğunlaşdırılmasına və ya aktivlərin satışı vasitəsilə pul vəsaitlərinin hərəkətinin realizasiyasına fokuslanıb-fokuslanmaması;

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

- portfelin göstəriciləri necə qiymətləndirilir və Təşkilatın rəhbərliyinə necə çatdırılır;
- biznes modelinin (və həmin biznes modeli çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) performansına təsir edən risklər və bu risklərin necə idarə olunması;
- biznesin menecerləri necə mükafatlandırılır – məsələn, mükafatlandırma idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərindən və ya toplanmış pul vəsaitlərinin hərəkətindən asılıdırımı; və
- əvvəlki dövrlərdə satışların tezliyi, həcmi və müddəti, bu satışların səbəbləri və gələcək satış fəaliyyəti barədə gözləntilər. Bununla belə, satış fəaliyyəti barədə məlumat ayrıca deyil, maliyyə aktivlərinin idarə olunması üzrə Təşkilatı məqsədinə necə nail olunmasının və pul vəsaitlərinin hərəkətinin necə realizasiya edilməsinin ümumi qiymətləndirilməsi çərçivəsində nəzərə alınır.

Müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişləri olub-olmamasının qiymətləndirilməsi

Bu qiymətləndirmənin məqsədləri üçün “əsas məbləğ” dedikdə, ilkin tanınma zamanı maliyyə alətinin ədalətli dəyəri nəzərdə tutulur. “Faiz” dedikdə, pulun zaman dəyəri, müəyyən dövr ərzində ödənilməmiş əsas məbləğlə bağlı kredit riski və digər əsas kredit riskləri və xərcləri (məs. likvidlik riski və inzibati xərclər), eləcə də mənfəət marjası üçün ödəniş nəzərdə tutulur.

Müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişləri olub-olmamasının qiymətləndirilməsində Təşkilat alətin müqavilə şərtlərini nəzərə alacaq. Bu qiymətləndirmə maliyyə aktivində həmin aktivin bu şərtə əməl etməməsi ilə nəticələnən, müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin müddəti və ya məbləğini dəyişə bilən müqavilə şərtinin olub-olmamasını əhatə edəcək.

Qiymətləndirmə zamanı Təşkilat aşağıdakıları nəzərə alacaq:

- pul vəsaitlərinin hərəkətinin məbləği və müddətini dəyişəcək şərti hadisələr;
- kapitalın borca nisbətinin xüsusiyyətləri;
- vaxtından əvvəl ödəniş və müddətin uzadılma şərtləri;
- Təşkilatın iddiasını müəyyənləşdirilmiş aktivlərdən pul vəsaitlərinin hərəkətinə məhdudlaşdıran şərtlər (məsələn reqressiz aktivlər); və
- pulun zaman dəyəri üzrə ödənişi dəyişən xüsusiyyətlər – məsələn, faiz dərəcələrinin mütəmadi olaraq yenilənməsi

Maliyyə alətlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi

Maliyyə aktivləri Təşkilatın maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün öz biznes modelini dəyişdirdikdən sonra dövr ərzində istisna olmaqla, maliyyə aktivləri ilkin tanınmalarından sonra yenidən təsnifləşdirilmir. Yenidən təsnifləşdirmə perspektiv təsirə malikdir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi – EOKZ üzrə kredit zərəri ehtiyatı

Təşkilat AD və DMGVƏD ilə ölçülmüş borc alətləri və kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanəti müqavilələri üzrə EOKZ-ni perspektiv əsasda ölçür. Təşkilat EOKZ-ni ölçür və hər hesabat dövrünə kredit zərəri üzrə ehtiyatı tanıyır. EOKZ-nin ölçülməsi: (i) mümkün nəticələrin bir sıra qiymətləndirilməsi ilə təyin olunan qərəzsiz və ehtimallı məbləğini (ii) pul vəsaitlərinin müddət dəyərini və (iii) keçmiş hadisələr, gələcək şərtlər və gələcək şəraitin proqnozları barədə hər bir hesabat dövrünün sonunda qeyri-adekvat xərc və səy olmadan mövcud olan bütün məqbul və dəstəklənən məlumatları əks etdirir.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

AD ilə ölçülmüş borc vəsaitləri EOKZ üzrə ehtiyat çıxılmaqla maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir. Kredit öhdəlikləri və maliyyə zamanətləri üçün, EOKZ üzrə ayrı ehtiyat, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda öhdəlik olaraq tanınır. DMGVƏD-də borc alətləri üçün EOKZ üzrə ehtiyat çıxılmaqla amortizasiya dəyərindəki dəyişiklik, mənfəət və ya zərər və digər qalıq dəyərindəki dəyişiklik isə DMG-də gəlirlər DMGVƏD borc alətləri üzrə zərərlər çıxılmaqla tanınır.

Təşkilat dəyərsizləşmə üzrə üç mərhələli model tətbiq edir. Bu model ilkin tanımadan sonra kredit keyfiyyətində dəyişikliyə əsaslanır. İlkin tanımda kredit üzrə dəyərsizləşməyən maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnif edilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri EOKZ-nin ömürlük hissəsinə bərabər olan miqdarda növbəti 12 ay ərzində mümkün olan nəticələrə və ya daha qısa müddətdə (“12 aylıq EOKZ”) müqavilə müddətinə qədər ölçülür. Əgər Təşkilat KRƏA-nı ilkin tanımadan sonra müəyyən edirsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və onun EOKZ-si ömürlük EOKZ əsasında, müqavilə əsasında son ödəmə müddətinə qədər, lakin əgər varsa ehtimal olunan ilkin ödənişlər nəzərə alınmaqla hesablanır (“Ömürlük EOKZ”). Təşkilatın KRƏA-nı müəyyən etdiyi haqqında 22 saylı Qeyd nəzər salın. Əgər Təşkilat maliyyə aktivinin kredit üzrə dəyərsizləşməsinə müəyyən edirsə, aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və EOKZ Ömürlük EOKZ ilə ölçülür. Təşkilatın kredit üzrə dəyərsizləşmə üzrə aktiv və defolt anlayışları 22 saylı Qeyddə açıqlanır. Satın alındıqda və ya əldə edildikdə kredit üzrə dəyərsizləşməyə uğramış aktivlər (“SƏKD” aktivlər) üçün EOKZ hər zaman Ömürlük EOKZ ilə ölçülür. SƏKD aktivləri ilkin tanıma zamanı, məsələn, əldə edilmiş dəyərsizləşdirilmiş kreditlər kimi dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləridir. EOKZ ölçülməsində istifadə edilən giriş, fərziyyə və qiymətləndirmə üsulları, eyni zamanda Təşkilatın EOKZ modellərində gələcək yönümlü məlumatları necə əhatə etdiyi 22 saylı Qeyddə izah edilir.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda EOKZ üzrə ehtiyatın təqdim edilməsi

EOKZ üzrə zərər ehtiyatları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aşağıdakı kimi təqdim olunur:

- amortizasiya olunmuş dəyərə ölçülən maliyyə aktivləri: aktivlərin ümumi balans dəyərindən çıxılmaqla;
- kredit öhdəlikləri və maliyyə təminatı müqavilələri: ümumiyyətlə, ehtiyat kimi;
- maliyyə aləti həm çıxarılmış, həm də istifadə edilməmiş komponentdən ibarət olduğu halda və Təşkilat, kredit öhdəliyi komponenti üzrə EOKZ-ni çıxarılmış komponentdən ayrı olaraq müəyyən edə bilmədiyi halda: Təşkilat hər iki komponent üzrə birgə zərər ehtiyatı təqdim edir. Birləşdirilmiş məbləğ yerinə yetirilmiş komponentin ümumi balans dəyərindən çıxılmaqla təqdim edilir. Çıxarılmış komponentin ümumi məbləği üzrə zərər ehtiyatının hər hansı bir hissəsi ehtiyat kimi təqdim olunur; və
- DMGVƏD-də ölçülən borc alətləri: aktivlərin balans məbləği onların ədalətli dəyəri olduğu üçün, heç bir zərər ehtiyatı maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmır. Bununla yanaşı, zərər ehtiyatı ədalətli dəyər ehtiyatının bir hissəsi kimi tanınır.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması

Təşkilat aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Təşkilat maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nəzarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivi satış üzrə əlavə məhdudiyətlər qoymadan əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

"FİNCA AZƏRBAYCAN" MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri müqavilə öhdəliklərindən azad olmaqla kassadakı nağd vəsaitlərindən, köçürülmüş vəsaitlərdən və banklardakı həqiqi ödəmə müddəti üç ay və ya ondan az olan cari hesablardan ibarətdir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri AD ilə təqdim olunur, çünki (i) müqavilə əsasında pul vəsaitlərinin hərəkəti yığılması üçün saxlanılır və bu pul vəsaitlərinin hərəkəti YƏMFÖ-nü təmsil edir və (ii) bu aktivlər MVZVƏD ilə müəyyən edilməmişdir. Müəyyən ölkələrdə təminat qanunvericiliyi kimi yalnız qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş xüsusiyyətlər, qanunvericilik sonradan dəyişdirilsə belə, bu xüsusiyyətin tətbiq olunacağı müqavilə şərtlərinə daxil edilmədiyi halda, YƏMFÖ testinə təsir göstərmir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis

Müştərilərə verilmiş kreditlər Təşkilat tərəfindən müştərilərə kredit almaq üçün avans şəklində nağd pul verildiyi zaman qeydə alınır. Biznes modeli və pul vəsaitlərinin hərəkəti xarakteristikasına əsasən Təşkilat müştərilərə verilmiş kreditləri aşağıdakı qiymətləndirmə kateqoriyalarından birində təsnifləşdirir:

- (i) AD: müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanması üçün saxlanılan kreditlər və YƏMFÖ-nü təmsil edən həmin pul vəsaitlərinin hərəkəti və könüllü olaraq MZVƏD-də təyin olunmayan kreditlər; və
- (ii) MZVƏD: YƏMFÖ sınağını keçməyən və ya MZVƏD-də ölçülən AD və ya DMGVƏD üzrə digər meyarlara cavab verməyən kreditlər.

Silinmələr

Maliyyə aktivləri maliyyə aktivlərini tam və ya qismən bərpa etmək üçün əsaslı gözlənti olmadığı təqdirdə tam və ya qismən silinir. Bu adətən Təşkilat borcalanın silinməsi nəzərdə tutulan məbləği ödəmək üçün kifayət qədər pul vəsaiti yaradacaq aktivlərivə ya gəlir mənbəyinin olmadığını müəyyən etdikdə baş verir. Bu qiymətləndirmə fərdi aktiv səviyyəsində həyata keçirilir. Silinmə, tanınmanın dayandırılması hadisəsini təmsil edir.

Təşkilat silinmiş maliyyə aktivləri ilə bağlı hüquqi tədbirlər həyata keçirə bilər. Təşkilatın həyata keçirdiyi hüquqi tədbirlər nəticəsində əldə edilmiş vəsaitlər, EOKZ-nin azalması üzrə gəlirə səbəb olur.

Maliyyə öhdəlikləri və kapital

Borc və ya kapital alətləri olaraq təsnifat

Borc və kapital alətləri müqavilə üzrə razılaşmaların mahiyyəti və maliyyə öhdəliyinin və səmərəli alətin anlayışlarına uyğun olaraq maliyyə öhdəlikləri və ya kapital kimi təsnif edilir.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyinin tanınması, bu öhdəlik üzrə ödənişlər yerinə yetirildikdə, öhdəlik ləğv edildikdə və ya müddəti başa çatdıqda dayandırılır.

Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni borc verəndən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlərlə başqa maliyyə öhdəliyi ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, belə bir mübadilə və ya dəyişiklik ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir və müvafiq balans dəyərində olan fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Borc alınmış vəsaitlər

Borc alınmış vəsaitlər əvvəlcə borc vəsaitləri ilə əlaqəli olan buraxılış xərcləri çıxılmaqla alınmış vəsaitlərin ədalətli dəyərində bərabər olan dəyərədə tanınır. İlk tanınmadan sonra faiz yaradan borc vəsaitləri effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edilərək amortizasiya olunmuş maya dəyərində ölçülür. Amortizasiya olunmuş maya dəyəri buraxılış üçün nəzərdə tutulan bütün xərcləri və hesablaşma üzrə bütün diskont və mükafatlar nəzərə alınmaqla hesablanır. Gəlir və zərərlər öhdəliklərin tanınmasının dayandırılması və ya dəyərsizləşməsi, habelə amortizasiya prosesi zamanı mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınır.

Buraxılmış borc qiymətli kağızları

Buraxılmış borc qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş maya dəyərində əks etdirilir. Əgər Təşkilat özünün buraxılmış borc qiymətli kağızlarını alırsa, onlar maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş kompensasiya arasındakı fərq borcun vaxtından əvvəl silinməsindən yaranan gəlirlərə daxil edilir.

Törəmə maliyyə alətləri

Təşkilat tərəfindən daxil edilmiş valyuta törəmə maliyyə alətləri, bir qayda olaraq, standartlaşdırılmış müqavilə şərtləri və qaydaları əsasında peşəkar bazar qarşı tərəfləri ilə birjadankənar bazarda alınır. Törəmə alətlər bazar faiz dərəcələrinin, valyuta məzənnələrinin və ya şərtlərinə nisbətən digər dəyişənlərin dəyişməsi nəticəsində potensial əlverişli (aktivlər) və ya əlverişsiz (öhdəliklər) şərtlərinə malikdir. Törəmə maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin məcmu ədalətli dəyəri vaxtaşırı əhəmiyyətli dərəcədə dəyişə bilər.

Forvard müqavilələri gələcəkdə müəyyən bir qiymətə və tarixə müəyyən maliyyə alətini almaq və ya satmaq üçün olan müqavilələrdir. Forvardlar birjadankənar bazarda həyata keçirilən fərdiləşdirilmiş müqavilələrdir.

Təşkilat icarəçi qismində

Təşkilat qısa müddətli icarələr və aşağı dəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla, bütün icarələr üçün vahid tanıma və ölçmə yanaşmasını tətbiq edir. Təşkilat icarə ödənişlərini həyata keçirmək üçün icarə öhdəliklərini, eləcə də əsas aktivlərdən istifadə hüququ təmin edən istifadə hüququ olan aktivləri tanıyır.

İstifadə hüququ olan aktivlər

Təşkilat istifadə hüququ olan aktivləri icarənin başlanğıc tarixində tanıyır (əsas aktivin istifadə üçün mövcud olduğu tarix). İstifadə hüququ olan aktivlər yığılmış amortizasiya və dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla maya dəyəri ilə ölçülür və icarə öhdəliklərinin yenidən ölçülməsi üçün tənzimlənir. İstifadə hüququ olan aktivlərin dəyərində tanınmış icarə öhdəliklərinin məbləği və alınmış icarə təşviqləri çıxılmaqla başlama tarixinə qədər və ya daha əvvəl edilmiş icarə ödənişləri daxildir. İstifadə hüququ olan aktivlər daha qısa icarə müddəti ərzində düz xətt əsasında amortizasiya olunur. İcarəyə götürülmüş aktivin mülkiyyəti icarə müddətinin sonunda Təşkilata keçirsə və ya dəyəri bir alışı opsiyasının həyata keçirilməsini əks etdirirsə, amortizasiya aktivin təxmin edilən faydalı ömrü istifadə olunmaqla hesablanır. İstifadə hüququ olan aktivlər də dəyərsizləşməyə məruz qalır.

"FİNCA AZƏRBAYCAN" MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

İcarə öhdəlikləri

İcarənin başlanğıc tarixində Təşkilat, icarə müddəti ərzində həyata keçiriləcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülmüş icarə öhdəliklərini tanıyır. İcarə ödənişlərinə, hər hansı alınacaq güzəştli icarə ödənişləri, indeksdən və ya dərəcədən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri çıxılmaqla qalıq dəyər zəmanəti ilə ödənilməsi ehtimal olunan məbləğlər daxil olmaqla sabit ödənişlər (maddi sabit ödənişlər daxil olmaqla) daxildir. İcarə ödənişlərinə, həmçinin Təşkilat tərəfindən həyata keçirilməsinə əsaslı olaraq müəyyən edilmiş satınalma opsiyonunun icra qiyməti və icarə müddəti Təşkilatın ləğv etmə seçimini həyata keçirdiyini əks etdirirsə, icarəyə xitam verildiyi hallarda tətbiq olunan cərimələrin ödənişləri də daxildir.

İndeksdən və dərəcədən asılı olmayan dəyişkən icarə ödənişləri, ödənişə səbəb olan hadisə və ya şərtin baş verdiyi dövrdə xərc olaraq (mal və material ehtiyatlarının istehsalı üçün çəkilmədiyi təqdirdə) tanınır.

İcarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən, icarəyə aid olan konkret faiz dərəcəsinin təyin olunması mümkün olmadığı üçün Təşkilat icarə müqaviləsinin qüvvəyə mindiyi tarixdə mövcud olan əlavə borcun cəlb edilməsi üzrə faiz dərəcəsi istifadə edir. Müqavilənin qüvvəyə mindiyi tarixdən sonra, icarə öhdəliklərinin məbləği faizlərin artmasını əks etdirmək üçün artırılır və edilmiş icarə ödənişləri üçün azaldılır.

Bundan əlavə, icarə öhdəliklərinin balans dəyəri hər hansı bir modifikasiya və ya icarə müddətində, eləcə də icarə ödənişlərində hər hansı bir dəyişiklik olduqda (bu cür icarə ödənişlərini təyin etmək üçün istifadə olunan indeks və ya faiz dərəcəsiəndəki dəyişiklik nəticəsində gələcək ödənişlərdə dəyişikliklər) və ya əsas aktivin satın alınması üçün hər hansı bir seçimin qiymətləndirilməsi üzrə dəyişiklik olduğu təqdirdə, yenidən ölçülür.

Əmlak və avadanlıqlar

Daşınmaz əmlak və avadanlıqlar yığılmış köhnəlmə və yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla ilkin dəyərlə göstərilir.

Hər hesabat tarixində Təşkilat əmlakın və yaxud avadanlığın dəyərsizləşmə əlamətinin olub-olmamasını qiymətləndirir. Belə bir əlamət varsa, Təşkilat satış xərcləri çıxılmaqla aktivin ədalətli dəyərindən və onun istifadə dəyərindən daha yüksək olanı kimi müəyyən edilən bərpa edilə bilən məbləği təxmin edir. Əgər əmlak və avadanlığın balans dəyəri onların bərpa edilə bilən dəyərindən yüksəkdirsə, onlar bərpa edilə bilən məbləğə qədər silinir və fərq mənfəət və zərər hesabatında dəyərsizləşmə zərəri kimi hesablanır.

Əmlakın çıxış edilməsi ilə bağlı gəlir və zərərlər onların balans dəyəri əsasında hesablanır və mənfəət və zərər hesabatında əməliyyat xərcləri kimi nəzərə alınır.

Təmir və texniki qulluq xərcləri çəkilən zaman mənfəət və zərər hesabatında tanınır.

Köhnəlmə, əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin qalıq dəyərində onların faydalı istifadə müddəti nəzərə alınmaqla hesablanmış dərəcələrdən istifadə etməklə tətbiq edilir. Faydalı istifadə müddəti təxminləri, qalıq dəyərləri və köhnəlmə/amortizasiya metodları hər bir hesabat tarixində yenidən təhlil edilir və təxminlərdə olan dəyişikliklərin təsiri prospektiv olaraq aşağıdakı dərəcələrdə tətbiq edilir:

Mebel və ofis avadanlıqları	20-33%
Kompüter avadanlıqlar	33%
Digər aktivlər	20%
İstifadə hüququ olan aktivlər	icarə müqaviləsinin müddəti üzrə olmaqla

"FINCA AZƏRBAYCAN" MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Əmlak və avadanlıqlar hesabdan silindikdə və ya onların davamlı istifadəsi artıq heç bir iqtisadi mənfəət gətirmədikdə, belə aktivlərin tanınması dayandırılır. Əmlak və avadanlıq obyektlərinin satılaraq hesabdan silinməsi və ya istismardan çıxarılmasından irəli gələn hər hansı gəlir və ya zərərlər belə aktivlərin balans dəyəri ilə satışdan əldə olunmuş gəlirlər arasında fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və ya zərər hesablarında tanınır.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlərə proqram təminatına və onların tələb üzrə formalaşdırılmasına ayrılan investisiyalar daxildir.

Müəyyən istismar müddəti olan ayrı-ayrılıqda alınmış qeyri-maddi aktivlər yığılmış köhnəlmə və yığılmış dəyərsizləşmə zərəri çıxılmaqla ilkin dəyər ilə uçotda qeyd edilir. Amortizasiya aktivin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti ərzində düz xətt metodundan istifadə etməklə uçotda tanınır. Təxmin edilən faydalı istifadə müddəti və köhnəlmə metodu gələcək dövrlər üzrə uçota alınan təxminlərdəki hər hansı dəyişikliklərin təsiri nəzərə alınmaqla hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir. Ayrıılıqda alınmış və qeyri-müəyyən istismar müddətləri olan qeyri-maddi aktivlər yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla ilkin dəyərlə uçota alınır.

Qeyri-maddi aktivlərin tanınmasının dayandırılması. Qeyri-maddi aktivlər satılaraq hesabdan silindikdə yaxud onların sonrakı istismarı və ya satılması gələcəkdə iqtisadi mənfəət gətirmədikdə, belə aktivlərin tanınması dayandırılır. Qeyri-maddi aktivlərin tanınmasının dayandırılmasından yaranan gəlir və ya zərər, belə aktivlərin balans dəyəri ilə satışdan əldə olunan xalis gəlir məbləği arasındakı fərq kimi ölçülür və aktivin tanınması dayandırıldığı zaman mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Qudvildən başqa maddi və qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşməsi. Hər bir hesabat dövrünün sonunda Təşkilat öz maddi və qeyri-maddi aktivlərinin balans dəyərlərini, həmin aktivlərin dəyərsizləşmə zərərlərinə uğrayıb-uğramamasını təyin etmək məqsədi ilə təhlil edir. Əgər belə hal mövcud olarsa bu aktiv üzrə bərpa oluna bilən məbləğ təyin edilir və dəyərsizləşmə zərərinin məbləği (əgər varsa) hesablanır. Fərdi aktiv üzrə bərpa oluna bilən məbləğin təyin edilməsi mümkün olmadıqda Təşkilat aktivin aid olduğu nağd pul əmələ gətirən biznes vahidlərinin bərpa oluna bilən məbləğini təxmin edir.

Hal-hazırda istifadə edilməyən və qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər isə bu aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı bir göstərici olduqda və ya ən az ildə bir dəfə olmaqla dəyərsizləşmə üçün təhlil edilir.

Müsadirə edilmiş girovlar

Təşkilat məqsədə müvafiq hesab edildiyi hallarda müştərilərin öhdəlikləri müqabilində girov təminatı alır. Girov adətən müştərinin müvafiq əmlakının müsadirə olunmasını nəzərdə tutur və Təşkilata müştərinin həm cari, həm də gələcək öhdəlikləri ilə əlaqədar əmlaka qarşı iddianın irəli sürülməsi üçün əsas yaradır.

Təşkilatın müvafiq hesab etdiyi müəyyən hallarda aktivlər ödənişi yerinə yetirilməyən kreditlərin bərpa olunması məqsədilə müsadirə olunur. Müsadirə edilmiş girov ilk olaraq həmin girovun aid olduğu kreditin balans dəyərinə bərabər məbləğdə tanınır. Müsadirə edilmiş aktivlər balans dəyəri və satış dəyəri çıxılmaqla ədalətli dəyər arasında daha aşağı məbləği olan ilə ölçülür.

Vergi qanunvericiliyi

Vergi xərcləri cari və təxirə salınmış vergi xərclərinin cəmindən ibarətdir.

"FİNCA AZƏRBAYCAN" MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Cari vergi xərci hesabat dövrü ərzində yaranmış vergi mənfəəti əsasında hesablanır. Məcmu gəlir hesabatındakı bəzi gəlir və xərclərin digər dövrlərdə vergi bazasına aid ediləcəyinə və bəzi maddələrin heç bir vaxt vergi bazasını hesablayarkən istifadə edilməyəcəyinə görə vergi mənfəəti maliyyə hesabatlarındakı mənfəətdən fərqlənir. Təşkilatın cari mənfəət vergisi xərci, hesabat dövründə qüvvədə olan vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

Təxirə salınmış vergi isə aktiv və öhdəliklərin mühasibat uçotuna uyğun balans dəyərləri ilə onların vergiyə uyğun qalıq dəyərləri arasındakı fərqlərdən yaranan və gələcəkdə ödəniləcək və ya geri alınacaq məbləğlərin əsasında hesablanır və bu zaman qalıq öhdəliyi üsulundan istifadə edilir. Təxirə salınmış vergi öhdəliyi ümumiyyətlə bütün vergi bazasını artıran maddələr üçün hesablanır, təxirə salınmış vergi aktivini isə bu aktivdən gələcəkdə istifadə etmək üçün kifayət qədər mənfəətin olması təxmini nəzərə alınaraq tanınır.

Müvəqqəti fərqlərin qudvildən və ya mühasibat mənfəətinə və vergi mənfəətinə təsir göstərməyən digər aktiv və öhdəliklərin ilkin tanınması zamanı yarandığı hallarda (biznes kombinasiyaları istisna olmaqla), belə vergi aktiv və öhdəlikləri tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivinin balans dəyəri hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və əgər gələcəkdəki mənfəət əldə edilməsi ilə bağlı təxminlər bu aktivini reallaşdırmağa imkan vermirsə bu vergi aktivinin dəyəri tam və ya qismən bu təxminlərə uyğunlaşdırılmaq üçün azaldılır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri qüvvəyə minmiş və ya hesabat dövrünün sonuna tam həcmdə qüvvə ilə vergi dərəcələrinə (və vergi qanunlarına) əsaslanmaqla aktivin satıldığı və ya öhdəliyin yerinə yetirildiyi dövrdə tətbiq olunacağı gözlənilən vergi dərəcəsi ilə ölçülür.

Faiz gəliri və xərcinin tanınması

Faiz gəliri və xərcləri amortizasiya olunmuş dövrdə və ya DMGVƏD ilə əlavə etmə əsasında, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə, borc alətləri üzrə uçota alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zamanatların və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar alınmış və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir.

Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Təşkilat tərəfindən alınmış komissiya haqları, Təşkilatın xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Təşkilat kredit verilməsi üzrə öhdəlikləri MZVƏD ilə ölçülən maliyyə öhdəlikləri kimi təsnif etmir.

Kredit üzrə dəyərsizləşmə ilə əldə edilmiş və ya satın alınmış maliyyə aktivləri üçün effektiv faiz dərəcəsi ehtimal edilən pul vəsaitlərinin hərəkəti (ilkin ehtimal olunan kredit zərərləri də daxil olmaqla) ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərə (adətən alışı qiyməti ilə) diskont edilmiş dərəcəsidir. Nəticədə, effektiv faiz dərəcəsi kredit uçotu ilə tənzimlənir.

Faiz gəlirləri, maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyərinə effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə hesablanır:

"FİNCA AZƏRBAYCAN" MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

- I. kredit üzrə dəyərsizləşməyə uğramış (3-cü Mərhələ) maliyyə aktivləri üzrə faiz dərəcəsi onların effektiv faiz dərəcəsini amortizasiya dəyərində (EOKZ çıxılmaqla) tətbiq etməklə hesablanır; və
- II. əldə edildikdə və ya satın alındıqda kredit üzrə dəyərsizləşməyə məruz qalmış maliyyə aktivləri, amortizasiya dəyərində tətbiq edilən kreditə müvafiq olaraq düzəliş edilmiş effektiv faiz dərəcəsi tətbiq olunmaqla.

Haqq və komissiya gəlirinin tanınması

Kreditlərin verilməsinə görə komissiyalar birbaşa əlaqədar xərclər ilə birlikdə təxirə salınır və kredit üzrə effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi uçotda tanınır. Kreditin ayrılması öhdəliyinin xüsusi kredit razılaşmasının bağlanması ilə nəticələnəcəyi ehtimal edilən hallarda, kreditin ayrılması öhdəliyi üzrə komissiyalar birbaşa əlaqədar xərclər ilə birlikdə təxirə salınır və nəticədə verilən kreditin effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi uçotda tanınır. Kreditin ayrılması öhdəliyinin xüsusi kredit razılaşmasının bağlanması ilə nəticələnəcəyi ehtimal edilmədiyi hallarda, kreditin ayrılması öhdəliyi üzrə komissiyalar kredit öhdəliyi müddətinin qalan dövrü üzrə mənfəət və ya zərər uçotunda tanınır. Kreditin ayrılması öhdəliyinin müddəti kredit verilmədən başa çatarsa, belə öhdəliyə görə komissiya müddət başa çatdığı anda mənfəət və ya zərər təşkil edir. Kredit xidməti haqları xidmətlərin yerinə yetirildiyi təqdirdə gəlirlər kimi uçotda tanınır. Bütün digər komissiyalar yalnız xidmətlər göstərildikdə tanınır.

Təqaüd və digər mükafatlar üzrə öhdəliklər

Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin tələblərinə uyğun olaraq, dövlət sosial təminat sistemi işəgötürən tərəfindən cari ödənişlərin işçilərin cari ümumi ödənişlərində faizlə hesablanması təmin edilir. Bu xərc müvafiq əmək haqqının alındığı dövrə aid edilir. Təqaüdə çıxıqdada təqaüdlə bağlı bütün ödənişlər Dövlət Sosial Müdafiə Fondu tərəfindən həyata keçirilir. Təşkilat Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sosial Müdafiə Fondu tərəfindən nəzərdə tutulmuş təqaüd proqramından başqa hər hansı bir digər təqaüd proqramlarında iştirak etmir. Bundan əlavə, Təşkilatda hesablanması tələb olunan pensiya müavinətləri və ya kompensasiya edilən digər mühüm müavinətlər mövcud deyildir.

Əməliyyat vergiləri

Azərbaycan Respublikasında Təşkilatın fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq hesablanan bir sıra digər vergilər tətbiq edilir. Belə vergilər əməliyyat xərclərinin tərkib hissəsi kimi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda daxil edilir.

Ehtiyatlar

Ehtiyatlar Təşkilatın keçmişdə baş vermiş hadisənin nəticəsi olaraq hazırda öhdəliyi (hüquqi yaxud konstruktiv) olduqda tanınır; bu zaman Təşkilatdan öhdəliyin yerinə yetirilməsinin tələb olunacağı ehtimal edilir və öhdəlik məbləği etibarlı şəkildə hesablanma bilər.

Ehtiyatlar kimi tanınan məbləğ öhdəliklə bağlı risk və qeyri-müəyyənlikləri nəzərə almaqla hesabat dövrünün sonunda cari öhdəliyin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar tələb olunan məbləğlərin ən düzgün hesablanmasıdır. Ehtiyat ayırmaları hazırkı öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün hesablanmış pul vəsaitləri axınına istinad etməklə ölçülərsə, onun balans dəyəri (pulun zaman dəyərinin təsiri əhəmiyyətli olduqda) həmin pul vəsaitlərinin cari dəyərində bərabər olur.

Xarici valyuta mübadiləsi

Xarici valyutadakı əməliyyatlar, əməliyyatların həyata keçirildiyi tarixdəki məzənnə ilə Təşkilatın müvafiq funksional valyutalarına çevrilir.

"FİNCA AZƏRBAYCAN" MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

- Hər hesabat dövrünün sonunda maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktivlər və öhdəliklər müvafiq tarixdəki məzənnə istifadə edilməklə uçota alınır;
- Gəlir və xərclər orta məzənnə ilə (dövr üzrə orta məzənnənin bütün əməliyyatlar üzrə mövcud məzənnələrin məcmu təsirinin düzgün bir göstərici hesab edilmədiyi hallarda, gəlir və xərclər əməliyyatın baş verdiyi konkret tarixin məzənnəsi istifadə edilməklə uçota alınır) uçota alınır;
- kapitalın komponentləri tarixi məzənnə istifadə edilməklə uçota alınır; və
- Bütün yaranan məzənnə fərqləri digər məcmu gəlirdə tanınır.

Xarici əməliyyat subyektlərinə nəzarət itirildikdə, fərqli təqdimat valyutasına çevrilmə üzrə əvvəllər məcmu gəlir hesablarında tanınmış məzənnə fərqləri satış ilə bağlı olan mənfəət və ya zərərin bir hissəsi kimi il ərzində mənfəət və ya zərər hesablarında uçota alınır.

Təşkilat tərəfindən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə olunan ilin sonuna olan məzənnələr aşağıdakılardır:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
1 ABŞ dolları/AZN	1.7000	1.7000
1 Avro/AZN	1.8776	1.8114
1 ABŞ dolları/AZN (illik ortalama məzənnə)	1.7000	1.7000

3. ƏHƏMİYYƏTLİ UÇOT TƏXMİNLƏRİ VƏ FASILƏSİZLİK PRİNSİPİNƏ UYĞUN OLARAQ FƏALİYYƏT ÜZRƏ FƏRZİYYƏLƏRLƏ BAĞLI ƏSAS QEYRİ-MÜƏYYƏNLİKLƏRİN MƏNBƏLƏRİ

Təşkilatın maliyyə hesabatlarının hazırlanması hesabat tarixinə təqdim edilən aktiv və öhdəliklərin məbləğlərinə təsir göstərə biləcək və başa çatmış müddət ərzində gəlir və xərclərin təqdim edilmiş məbləğləri üzrə rəhbərlikdən təxminlərin və mülahizələrin edilməsini tələb edir. Rəhbərlik mütəmadi olaraq öz təxminlərini və mülahizələrini təhlil edir. Rəhbərlik təxminlərini və mülahizələrini tarixi təcrübəyə və müəyyən şərtlər çərçivəsində məntiqli hesab edilən digər faktlara əsaslandırır. Müxtəlif şəraitlərdə və vəziyyətlərdə faktiki nəticələr bu təxminlərdən fərqlənə bilər. Aşağıda göstərilən təxminlər və mülahizələr Təşkilatın maliyyə vəziyyətinin təsvir edilməsi üçün zəruri hesab edilir.

Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan ehtimallara aşağıdakılar daxildir:

EOKZ ehtiyatının ölçülməsi

EOKZ-nin ölçülməsi metodologiyasının, modelin və giriş məlumatlarının müəyyən edilməsini özündə birləşdirdən mühüm bir təxmindir. EOKZ ölçülməsi üzrə metodologiya 22 sayılı Qeyddə açıqlanır. Aşağıdakı komponentlərin kredit zərəri ehtiyat üzrə əhəmiyyətli təsiri vardır: defoltun müəyyən edilməsi, KRƏA, defolt ehtimalı ("DE"), Defolt vəziyyətində riskə məruz qalma ("DVRMQ") və defolt zamanı yaranan zərər ("DZYZ"), eləcə də makroiqtisadi ssenarilər üzrə modellər.

Təşkilat müntəzəm olaraq ehtimal olunan kredit zərəri və faktiki zərər arasındakı fərqlərin azaldılması üçün model və giriş məlumatlarını yoxlayır və nəzərdən keçirir. Perspektiv məlumatlar da daxil olmaqla, EOKZ ölçülməsi üzrə ətraflı məlumatlar 22 sayılı Qeyddə açıqlanır.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Kredit Riski üzrə Əhəmiyyətli Artım (“KRƏA”)

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını müəyyənləşdirmək üçün Təşkilat, hesabat tarixinin sonunda maliyyə alətinin ömürlük müddəti ərzində baş verən defolt riskini ilk dəfə tanınma tarixində mövcud olan risk ilə müqayisə edir. Qiymətləndirmə hesabat dövrünün sonunda kredit riskinin müəyyən bir səviyyəsinə çatmaq üçün deyil, kredit riskinin nisbi artımını təyin etmək məqsədilə nəzərdən keçirilir. Təşkilat müştəri portfelinin davranış aspektləri də daxil olmaqla bir sıra amilləri əhatə edən xüsusi səy göstərmədən və xərc çəkmədən mövcud olan bütün məqbul və dəstəklənən gələcək məlumatları nəzərə alır. Təşkilatın rəhbərliyi kredit riskinin artması üzrə davranış göstəricilərini kredit alətləri üzrə gecikmələrin baş verməsindən öncə təyin etmiş və istər fərdi kredit aləti səviyyəsində, istərsə də alətin aid olduğu portfel səviyyəsində müvafiq sayılan gələcəklə bağlı məlumatları kredit riskinin dəyərləndirilməsi zamanı nəzərə almışdır. 22 sayılı Qeydə nəzər salın.

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası və tanınmasının dayandırılması

Maliyyə aktivinin modifikasiyası maliyyə aktivinin pul vəsaitlərinin hərəkətini tənzimləyən müqavilə şərtləri yenidən müzakirə edildikdə və ya maliyyə aktivinin ilkin tanınması və ödəmə müddəti arasında başqa şəkildə dəyişdirildikdə baş verir. Modifikasiya dərhal və ya gələcək tarixdə müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin miqdarına və/və ya müddətinə təsir göstərir.

Təşkilat yığıcı artırmaq və defolt riskini minimuma endirmək üçün maliyyə çətinliyi ilə üzləşən müştərilərin cari kreditlərini restrukturizasiya edir. Borcalanın ilkin müqavilə şərtləri ilə ödənişi həyata keçirməsi üçün bütün səyləri göstərməsinə baxmayaraq, kredit şərtləri defolt və ya defolt riskinin çox olduğu və borcalanın yenidən işlənmiş şərtlərə cavab verə biləcəyi gözlənilmədiyi hallarda dəyişdirilir.

Yenidən işlənmiş şərtlərə əksər hallarda kreditin müddətinin uzadılması, kreditin pul vəsaitlərinin hərəkəti müddətinə dəyişiklik (əsas və faiz ödənişi) ödəniləcək pul vəsaitlərinin həcmnin azaldılması (əsas və bağışlanılacaq faizlər) və digər şərtlər üzrə düzəlişlər daxildir.

Maliyyə aktivi dəyişdirildikdə, Təşkilat bu modifikasiyanın tanınmanın dayandırılması ilə nəticələndiyini qiymətləndirir. Təşkilatın siyasətinə uyğun olaraq, bir dəyişiklik, tamamilə fərqli şərtlərə səbəb olduqda tanınmaya səbəb olur. Dəyişdirilmiş şərtlərin ilkin müqavilə şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub-olmadığını müəyyən etmək üçün Təşkilat aşağıdakıları nəzərə alır:

- İlkin şərtlər əsasında qalıq pul vəsaitlərinin cari dəyərini, yenidən işlənmiş şərtlər əsasında qalıq pul vəsaitləri ilə müqayisəsi üçün kəmiyyət qiymətləndirilməsi həyata keçirilir, hər iki məbləğ ilkin effektiv faiz dərəcəsi (EFD) ilə ilə diskontlaşdırılır. Cari dəyər fərqi 10%-dən artıqdırsa, Təşkilat bunu əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olaraq qəbul edir, bu isə tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnir.

Şərtlər əhəmiyyətli dərəcədə fərqlidirsə, Təşkilat ilkin maliyyə aktivini tanımır və ədalətli dəyəri ilə “yeni” aktivi tanıyır və aktiv üçün yeni faiz dərəcəsinə yenidən hesablayır. Yenidən müzakirə tarixi, dəyərsizləşmə hesablanması məqsədləri üçün, o cümlədən kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasının olub-olmadığını müəyyənləşdirmək üçün ilkin tanınma tarixi hesab olunur.

Şərtlər ciddi şəkildə fərqlənmirsə, yenidən razılaşdırma və ya dəyişdirmə tanınma ilə nəticələnir və Təşkilat maliyyə aktivinin yenidən işlənmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti əsasında ümumi balans dəyərini yenidən hesablayır və mənfəət və ya zərərdə dəyişiklik üzrə gəlir və ya zərər tanıyır. Yeni ümumi balans dəyəri dəyişdirilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinin ilkin dəyərində (və ya satın alınmış və ya yaranan kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üçün kredit üzrə tənzimlənmiş EFD ilə) diskontlaşdırılaraq yenidən hesablanır.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Təşkilat maliyyə aktivini yalnız aktivin pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı müqavilə hüquqlarının müddəti (tamamilə fərqli şərtlərlə dəyişdirilmədən yaranan müddəti daxil olmaqla) başa çatdıqda və ya maliyyə aktivini və əsas etibarını ilə aktivə mülkiyyət hüququ ilə bağlı olan bütün risk və mükafat digərinə keçirildikdə tanınır. Əgər Təşkilat mülkiyyət hüququ ilə bağlı bütün riskləri və gəlirləri nə təhvil verirsə, nə də saxlayırsa və ötürülmüş aktivə nəzarəti davam etdirərsə, Təşkilat aktivdəki qorunan payını və ödəməli ola biləcəyi məbləğ üçün əlaqəli öhdəliyi tanıyır. Təşkilat köçürülmüş maliyyə aktivinə sahib olmaqla bağlı bütün riskləri və gəlirləri özündə saxlayırsa, Təşkilat maliyyə aktivini tanımağa davam edir.

İcarə öhdəliklərinin qiymətləndirilməsi və istifadə hüququ olan aktivlər

16 sayılı MHBS-nin tətbiqi istifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəliklərinə dair mülahizələr aparmağı tələb edir. İcarə müddətini müəyyən edərkən, Təşkilat yenilənmə həyata keçirmək seçimlərini (və ya ləğv seçimlərini həyata keçirməmək) üçün iqtisadi stimula yaradan bütün fakt və halları nəzərə alır. Müqavilənin icarə elementlərinə malik olub-olmadığını qiymətləndirmək də mühakimə tələb edir. İcarə öhdəliklərini hesablamaq məqsədilə istifadə olunan müvafiq diskont dərəcəsinə müəyyənləşdirmək üçün təxminlərin edilməsi tələb olunur.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin bərpası

Təşkilatın rəhbərliyi 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə təxirə salınmış mənfəət vergisi üzrə 1,160 min AZN və 1,438 min AZN məbləğlərində qiymətləndirmə ehtiyatı yaratmışdır. 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin balans dəyəri müvafiq olaraq 460 min AZN və 284 min AZN təşkil etmişdir.

Təşkilatın rəhbərliyi gələcəkdə təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivinin balans dəyərinin tam şəkildə istifadə olunacağına əminlikdir.

Forvard müqaviləsinin qiymətləndirilməsi

Rəhbərlik törəmə maliyyə alətlərinin qiymətləndirilməsində mülahizələrdən istifadə edir. 14 sayılı Qeyddə açıqlandığı kimi, Təşkilat, 31 dekabr 2023-cü il tarixinə şərti məbləği 7,500 min ABŞ dolları və 31 dekabr 2022-ci il tarixinə şərti məbləği 9,000 min ABŞ dolları olan xarici valyutada törəmə müqavilələri bağlamışdır. Rəhbərliyin təxminlərinə görə, 31 dekabr 2023-cü il tarixinə törəmə maliyyə alətinin ədalətli dəyərləri 297 min ABŞ dolları və 31 dekabr 2022-ci il tarixinə isə 126 min ABŞ dolları təşkil edir.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

4. YENİ VƏ YA YENİDƏN İŞLƏNMİŞ STANDARTLARIN VƏ ONLARA DAİR ŞƏRHLƏRİN TƏTBİQİ

Cari ildə Təşkilat Beynəlxalq Mühəsibat Uçotu Standartları Şurası (MUBSS) və MUBSS-nin Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərhləri Komitəsi (BMHŞK) tərəfindən qəbul edilmiş, Təşkilatın fəaliyyəti üçün münasib olan və 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış hesabat dövrünə şamil olunan bütün yeni və yenidən işlənmiş standartları və onlara dair şərhləri qəbul etmişdir.

17 sayılı MHBS “Sığorta müqavilələri” 2017-ci ilin may ayında dərc olunmuşdur və “Sığorta müqavilələri” adlı 4 sayılı MHBS-ni əvəz edir. Yeni standart sığorta müqavilələrinin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir. Müəssisə buraxdığı təkrarsığorta müqavilələri də daxil olmaqla sığorta müqavilələrinə; əlində olan təkrarsığorta müqavilələrinə; imtiyazlı iştirak xüsusiyyətləri ilə buraxdığı investisiya müqavilələrinə; müəssisənin bağladığı sığorta müqavilələrinə “Sığorta müqavilələri” adlı 17 sayılı MHBS-ni tətbiq etməlidir. Bu standart Təşkilata şamil edilmir.

Uçot Siyasətinin Açıqlanması – 1 sayılı BMUS və 2 sayılı MHBS Metodik Sənədi - 2021-ci ilin fevral ayında BMUSS 1 sayılı BMUS və “Əhəmiyyətlik haqqında mühakimələrin yürüdülməsi ” adlı 2 sayılı MHBS Metodik Sənədə düzəlişlər etmişdir. Bu düzəlişlər müəssisələrə uçot siyasəti haqqında açıqlamalar edərkən əhəmiyyətliklə bağlı mühakimələrin tətbiq edilməsinə kömək edilməsi məqsədilə təlimat və nümunələri təqdim edir. Düzelisələr müəssisələr üçün “əhəmiyyətli” uçot siyasətləri haqqında məlumatın açıqlanması tələbini onların “əhəmiyyətli” uçot siyasətinin açıqlanması tələbi ilə əvəz etməklə və mühəsibat uçotu siyasəti ilə bağlı açıqlamalar barədə qərar qəbul edərkən müəssisələrin uçot siyasəti haqqında daha faydalı məlumatı açıqlamaqda kömək etmək məqsədi daşıyır.

Uçot təxminlərinin müəyyən edilməsi – 8 sayılı BMUS-ə edilən Düzelisələr - 2021-ci ilin fevral ayında BMUSS “uçot təxminləri” anlayışını təqdim edən 8 sayılı BMUS-ə düzəlişi dərc etmişdir.

Düzəlişlər müəssisələrin uçot siyasətindəki dəyişiklikləri uçot təxminlərindəki dəyişikliklərdən necə fərqləndirməli olduğunu və xətaların aradan götürülməsini izah edir. Həmçinin, bu düzəlişlər mühəsibat uçotu təxminlərini hazırlamaq üçün müəssisələrin ölçmə üsullarından və giriş məlumatlarından necə istifadə etdiyini aydınlaşdırır.

Eyni əməliyyatdan yaranan aktiv və öhdəliklərə aid təxirə salınmış vergilər – 12 sayılı BMUS-ə edilən Düzelisələr - 2021-ci ilin may ayında Şura 12 sayılı BMUS-ə uyğun olaraq müəssisələrdən ilkin tanınma zamanı vergi bazasını artıran və azaldan bərabər məbləğdə müvəqqəti fərqlərə səbəb olan əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergini tanımağı tələb edir.

Düzəlişlər təqdim edilən ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində və ya ondan sonra baş verən əməliyyatlara tətbiq edilməlidir. Bundan əlavə, təqdim olunan ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində icarə və istismardan çıxarma öhdəlikləri ilə bağlı bütün gəlirdən çıxılan və vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər üçün təxirə salınmış vergi aktivini (kifayət qədər vergi tutulan mənfəətin olması şərti ilə) və təxirə salınmış vergi öhdəliyini də tanınmalıdır.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Beynəlxalq vergi islahatı - İki mərhələli model qaydaları – 12 sayılı BMUS-a düzəlişlər – 2023-cü ilin may ayında Şura 12 sayılı BMUS-a düzəlişlər tətbiq etmişdir, 12 sayılı BMUS-a əsasən İki mərhələli mənfəət vergiləri ilə əlaqədar təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəliklərinin tanınması və açıqlanması ilə bağlı məcburi istisnalar tətbiq olunur. Bu düzəlişlərə əsasən 12 sayılı BMUS-a icbari istisnalar tətbiq olunur, belə ki, düzəlişə əsasən müəssisələr İki mərhələli gəlir vergiləri ilə əlaqədar olan təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəliklərinin tanınması və açıqlanmasından azaddır. Düzəlişlərə əsasən 12 sayılı BMUS İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (İƏİT) tərəfindən təqdim olunan İki mərhələli model qaydalarını icra edən qanunvericilik əsasında yaranan mənfəət vergilərinə şamil olunur. Açıqlanma tələbləri daha sonra qüvvəyə mindiyi halda, müəssisələr istisnanın tətbiqini açıqlamalı və ayrılıqda İki Mərhələli mənfəət vergiləri ilə əlaqədar olan cari vergi xərcləri haqqında ətraflı məlumat verməli və qüvvədə olan və gələcək dövrlər üzrə İki mərhələli mənfəət vergilərinə məruz qalma haqqında məlumatı təqdim etməlidirlər. 31 dekabr 2023-cü il tarixində və ya ondan əvvəl başa çatmış istənilən aralıq dövr istisna olmaqla, keçid müddəaları 1 yanvar 2023-cü il tarixi və ya ondan sonra başlayacaq illik hesabat dövrləri üçün tətbiq oluna bilən xüsusi açıqlama tələbləri ilə dərhal və retrospektiv qaydada tətbiq olunur.

Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, yeni standartlar Təşkilatın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir.

5. DƏRC OLUNMUŞ, LAKİN HAZIRDA QƏBUL OLUNMAMIŞ STANDARTLAR VƏ ŞƏRHLƏR

Hazırkı maliyyə hesabatlarının təsdiq edilməsi tarixində Təşkilat tərəfindən, qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl qəbul edilmiş standart və şərhərdən əlavə, aşağıda göstərilən standart və şərhlər dərc edilmiş, lakin qüvvəyə minməmişdir. Təşkilat bu yeni və düzəliş edilmiş standartları və şərhləri, əgər tətbiq olunarsa, qüvvəyə mindikdən sonra qəbul etmək niyyətindədir.

BMUSS, satış kimi uçota alınması nəzərdə tutulan 15 sayılı MHBS-nin tələblərinə cavab verən satış və geri icarə əməliyyatlarını sonradan satıcı-icarədarın necə ölçməsinə aydınlaşdırmaq üçün “**Satış və Geri İcarə üzrə İcarə Öhdəliyi**”ni (16 sayılı MHBS-yə edilən Düzəlişlər) düzəlişlərlə birgə dərc etmişdir. **Satış və Geri İcarə üzrə İcarə Öhdəliyi (16 sayılı MHBS-yə edilən Düzəlişlər)** satıcı-icarədarın istifadə hüququnu özündə saxlayan hər hansı gəlir və ya zərər məbləğini tanımaq üçün geri icarədən irəli gələn icarə öhdəliyini sonradan ölçməsinə tələb edir. Yeni tələblər satıcı-icarədarı icarənin qismən və ya tam xitam verilməsi ilə bağlı hər hansı gəlir və ya zərəri mənfəət və ya zərərdə tanınmasını qadağa etmir. Düzəlişlər 1 yanvar 2024-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Düzəlişlərin daha erkən tətbiqinə icazə verilir.

1 sayılı BMUS-a düzəlişlər: Öhdəliklərin cari və ya uzunmüddətli olaraq təsnifləşdirilməsi - 2020-ci ilin yanvar və 2022-ci ilin oktyabr aylarında BMUSS öhdəliklərin cari və ya uzunmüddətli olaraq təsnifləşdirilməsinə dair tələbləri müəyyən etmək üçün 1 sayılı BMUS-un 69-76-cı bəndlərinə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzəlişlər aşağıdakı məsələlər üzrə məlumat təqdim edir:

- Ödənişin təxirə salınması hüququ dedikdə nəzərdə tutulan müddəalar;
- Hesabat dövrünün sonunda təxirəsalma hüququ mövcud olmalıdır;
- Müəssisənin təxirəsalma hüququndan istifadə etmə ehtimalı təsnifata heç bir təsir göstərmir;
- Yalnız konvertasiya edilə bilən öhdəliyə daxil edilmiş törəmə alətin özü kapital aləti olduqda, öhdəliyin şərtləri onun təsnifatına təsir etmir.

Əlavə olaraq, kredit sazişindən yaranan öhdəlik uzunmüddətli olaraq təsnif olunduqda və müəssisənin ödəniş təxirə salmaq hüququ on iki ay ərzində gələcək müqavilələrə riayət olunmasından asılı olduqda, açıqlama tələb edilməsi üçün tələb irəli sürülür.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilməyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Düzəlişlər 1 yanvar 2024-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və retrospektiv qaydada tətbiq olunur.

2023-cü ilin may ayında BMUSŞ “**Təchizatçının maliyyələşdirilməsi üzrə razılaşmalar**”ı dərc etmişdir (7 sayılı BMUS və 7 sayılı MHBS-yə edilmiş düzəliş) – Bu düzəlişlər təchizatçının maliyyə razılaşmalarının şəffaflığının artırılması və onların müəssisənin öhdəliklərinə, pul vəsaitlərinin hərəkətinə və likvidlik riskinə məruz qalmasına təsiri barəsində açıqlamalar tələb edir. Açıqlama tələbləri, bəzi şirkətlərin təchizat üzrə maliyyə razılaşmalarının kifayət qədər nəzərə çarpmamasının səhmdarların təhlilinə maneə törətməsi üzrə səhmdarların narahatlığına BMUSŞ-nin verdiyi cavabdır. Düzəlişlər 1 yanvar 2024-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün, birinci il keçid dövrü ilə əlaqədar güzəştlər olmaqla qüvvəyə minir.

2023-cü ilin avqust ayında BMUSŞ valyutanın digər bir valyutaya konvertasiya olunması və valyuta konvertasiya oluna bilmədikdə cəmiyyətin spot məzənnəni qiymətləndirmə qaydası haqqında açıqlama vermək üçün “**Xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliklərin təsiri**” adlı 21 sayılı BMUS-a düzəliş dərc etmişdir. Müəssisə xüsusi bir məqsədlə qiymətləndirmə tarixində digər bir valyutaya konvertasiya oluna bilməyən xarici valyutada köçürmə və ya əməliyyat həyata keçirərsə, düzəlişlərin təsirinə məruz qala bilər. Normal inzibati təxirəsalma ilə başqa bir valyuta əldə etmək imkanı olarsa, valyutanın mübadiləsi mümkündür və əməliyyat icra oluna bilən hüquq və öhdəliklər yaradan bazar və ya mübadilə mexanizmi vasitəsilə həyata keçirilir. Düzəlişlər, erkən tətbiqetmə seçimi mövcud olmaqla, 1 yanvar 2025-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir.

9 aprel 2024-cü il tarixində BMUSŞ müəssisələrin fəaliyyəti haqqında hesabatın müqayisəliliyi və şəffaflığı ilə bağlı investorların suallarına cavab olaraq - “**Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı və Açıqlanması**” adlı 18 sayılı MHBS yeni standartını dərc etmişdir. 18 sayılı MHBS-də təqdim olunan yeni tələblər bənzər müəssisələrin maliyyə fəaliyyətinin, xüsusilə də “əməliyyat mənfəət və ya zərəri” ilə bağlı məsələlərin müqayisəli məlumatlarını əldə etməyə yardım edəcək. 18 sayılı MHBS-yə daxil edilən əsas yeni müddəalar aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

- Mənfəət və ya zərər hesabatının strukturu;
- Müəssisənin maliyyə hesabatlarından kənar məruzə olunan müəyyən mənfəət və ya zərər ilə bağlı maliyyə hesabatlarında tələb olunan açıqlamalar (rəhbərlik tərəfindən müəyyən edilən fəaliyyət tədbirləri); və
- Ümumilikdə əsas maliyyə hesabatları və qeydlərinə tətbiq olunan cəmləşdirmə və bölünmə üzrə gücləndirilmiş prinsiplər.

18 sayılı MHBS 1 sayılı BMUS-u əvəz edəcək; 1 sayılı BMUS üzrə bir sıra mövcud prinsiplər məhdud sayda dəyişikliklər ilə saxlanmışdır. 18 sayılı MHBS maliyyə hesabatlarında qeyd olunan maddələrin tanınması və ya ölçülməsinə təsir göstərməyəcək, lakin bu standart müəssisənin “əməliyyat mənfəəti və ya zərər” hesabatlarında dəyişikliyə səbəb ola bilər.

18 sayılı MHBS 1 yanvar 2027-ci il tarixində başlayan və həmin tarixdən sonrakı hesabat dövrlərinə və həmçinin müqayisəli məlumatlara tətbiq olunur.

10 sayılı MHBS “Konsolidə Edilmiş Maliyyə Hesabatları” və 28 sayılı BMUS (düzəlişlər): “İnvestor və onun Asılı və ya Birgə Müəssisəsi arasında Aktivlərin Satışı və ya Ötürülməsi”–10 sayılı MHBS və 28 sayılı BMUS-ə edilən düzəlişlər investor, onun asılı müəssisəsi və birgə müəssisə arasında aktivlərin satışı və ya ötürülməsi üzrə vəziyyəti ehtiva edir. Düzəlişlər xüsusi olaraq kapital metodu ilə konsolidasiya edilən əlaqəli və birgə müəssisələrlə biznes əməliyyatları aparmayan törəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı olan gəlir və zərərlərin, ana müəssisənin mənfəət və zərər hesabatında əlaqəsi olmayan investorun həmin əlaqəli və ya birgə müəssisədə olan payına düşən hissəyə müdaxilə etməmək şərti ilə tanınmasını tələb edir.

"FİNCA AZƏRBAYCAN" MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Eynilə, istənilən keçmiş törəmə müəssisədə (kapital metodu ilə konsolidasiya edilən assosiasiya və birgə müəssisəyə çevrildikdə) saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərlə yenidən ölçülməsindən irəli gələn gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların yeni assosiasiya və ya birgə müəssisədəki payları müqabilində tanınır. Düzəlişlərin qüvvəyə minmə tarixi BMUSŞ tərəfindən hələ müəyyən edilməmişdir, lakin düzəlişlərin erkən tətbiqinə icazə verilir.

Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, yeni standartların Təşkilatın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərəcəyi gözlənilmir.

6. PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Nağd pul vəsaitləri	-	9
Rezident banklardakı cari hesablar	2,044	2,014
Tranzitdə nağd pul vəsaitləri	681	502
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,725	2,525

EOKZ üzrə ölçülmələr məqsədi üçün pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir. Bu qalıqlar üçün EOKZ əhəmiyyətli məbləğ təşkil etmir, ona görə də Təşkilat pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üçün kredit zərərləri üzrə ehtiyat tanımamışdır.

7. MÜŞTƏRİLƏRƏ VERİLMİŞ KREDİTLƏR

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Kənd təsərrüfatı üzrə kreditlər	33,750	30,101
Xidmət kreditləri	17,193	10,961
Ticarət kreditləri	7,005	5,303
Digər kreditlər	1,952	857
Ümumi müştərilərə verilmiş kreditlər	59,900	47,222
Çıxılsın: ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(3,359)	(2,347)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis	56,541	44,875

31 dekabr 2023 və 2022-ci illər ərzində bütün kreditlər Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən müştərilərə verilmişdir və bu kreditlərin bir coğrafi regionda konsentrasiyasını göstərir.

31 dekabr 2023 və 2022-ci illər ərzində Təşkilat tərəfindən alınmış faizlər 17,208 min AZN və 11,530 min AZN təşkil etmişdir.

Ehtimal olunan kredit zərəri məqsədilə Təşkilat öz kreditlərini kiçik və iri müştərilər olmaqla qruplaşdırır.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərə verilmiş kreditlərin maliyyə hesabatı dövrünün əvvəli ilə sonu arasındakı müddət üzrə ümumi balans məbləğindəki hərəkəti göstərilir:

	1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	3-cü Mərhələ	Satın alınmış və ya əldə edilmiş kredit üzrə dəyərsizləşmiş (SƏKD)	Cəmi
<i>Müştərilərə verilmiş iri kreditlər</i>					
1 yanvar 2023-cü il tarixinə	32,430	1,546	1,749	90	35,815
1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə köçürmə	(13,524)	13,524	-	-	-
2-ci Mərhələdən 1-ci Mərhələyə köçürmə	7,942	(7,942)	-	-	-
2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə köçürmə	-	(2,980)	2,980	-	-
3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə köçürmə	-	12	(12)	-	-
Yeni əldə edilmiş və ya satın alınmış maliyyə alətləri	56,396	386	3	21	56,806
Digər hərəkətlər	(40,997)	(2,028)	(2,901)	(621)	(46,547)
Əvvəlki illərdə silinmiş kreditlərin bərpası	-	-	2,443	526	2,969
Silinmələr	-	-	(1,340)	-	(1,340)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə	42,247	2,518	2,922	16	47,703

	1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	3-cü Mərhələ	Satın alınmış və ya əldə edilmiş kredit üzrə dəyərsizləşmiş (SƏKD)	Cəmi
<i>Müştərilərə verilmiş kiçik kreditlər</i>					
1 yanvar 2023-cü il tarixinə	10,511	455	439	2	11,407
1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə köçürmə	(3,402)	3,402	-	-	-
2-ci Mərhələdən 1-ci Mərhələyə köçürmə	1,666	(1,666)	-	-	-
2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə köçürmə	-	(991)	991	-	-
3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə köçürmə	-	3	(3)	-	-
Yeni əldə edilmiş və ya satın alınmış maliyyə alətləri	19,042	133	2	-	19,177
Digər hərəkətlər	(17,080)	(639)	(1,970)	(536)	(20,225)
Əvvəlki illərdə silinmiş kreditlərin bərpası	-	-	1,804	534	2,338
Silinmələr	-	-	(500)	-	(500)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə	10,737	697	763	-	12,197

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

	1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	3-cü Mərhələ	Satın alınmış və ya əldə edilmiş kredit üzrə dəyərsizləşmiş (SƏKD)	Cəmi
<i>Müştərilərə verilmiş iri kreditlər</i>					
1 yanvar 2022-ci il tarixinə	21,227	1,102	1,413	127	23,869
1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə köçürmə	(6,309)	6,309	-	-	-
2-ci Mərhələdən 1-ci Mərhələyə köçürmə	3,660	(3,660)	-	-	-
2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə köçürmə	-	(1,312)	1,312	-	-
3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə köçürmə	-	14	(14)	-	-
Yeni əldə edilmiş və ya satın alınmış maliyyə alətləri	43,699	258	-	31	43,988
Digər hərəkətlər	(29,847)	(1,165)	(2,478)	(325)	(33,815)
Əvvəlki illərdə silinmiş kreditlərin bərpası	-	-	1,807	257	2,064
Silinmələr	-	-	(291)	-	(291)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə	32,430	1,546	1,749	90	35,815

	1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	3-cü Mərhələ	Satın alınmış və ya əldə edilmiş kredit üzrə dəyərsizləşmiş (SƏKD)	Cəmi
<i>Müştərilərə verilmiş kiçik kreditlər</i>					
1 yanvar 2022-ci il tarixinə	6,860	218	515	46	7,639
1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə köçürmə	(1,853)	1,853	-	-	-
2-ci Mərhələdən 1-ci Mərhələyə köçürmə	915	(915)	-	-	-
2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə köçürmə	-	(413)	413	-	-
3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə köçürmə	-	2	(2)	-	-
Yeni əldə edilmiş və ya satın alınmış maliyyə alətləri	17,383	87	5	10	17,485
Digər hərəkətlər	(12,794)	(377)	(1,895)	(258)	(15,324)
Əvvəlki illərdə silinmiş kreditlərin bərpası	-	-	1,571	204	1,775
Silinmələr	-	-	(168)	-	(168)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə	10,511	455	439	2	11,407

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Aşağıdakı cədvəllər hesabat dövrünün əvvəlində və sonunda müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə kredit zərəri ehtiyatı məbləğlərindəki dəyişiklikləri açıqlayır:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (Ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (Ömürlük EOKZ üzrə dəyərsizləşdirilmiş)	Cəmi
<i>Müştərilərə verilmiş iri kreditlər</i>				
1 yanvar 2023-cü il tarixinə	608	134	1,190	1,932
1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə köçürmə	(267)	947	-	680
2-ci Mərhələdən 1-ci Mərhələyə köçürmə	168	(692)	-	(524)
2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə köçürmə	-	(457)	1,498	1,041
3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə köçürmə	-	-	(7)	(7)
Yeni əldə edilmiş və ya satın alınmış maliyyə alətləri	1,465	56	2	1,523
Digər hərəkətlər	(1,069)	279	(2,465)	(3,255)
Əvvəlki illərdə silinmiş kreditlərin bərpası	-	-	2,443	2,443
Diskontlaşdırma üzrə düzəliş (faiz gəlirində uçota alınmış)	-	-	145	145
Silinmələr	-	-	(1,340)	(1,340)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə	905	267	1,466	2,638

	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (Ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (Ömürlük EOKZ üzrə dəyərsizləşdirilmiş)	Cəmi
<i>Müştərilərə verilmiş kiçik kreditlər</i>				
1 yanvar 2023-cü il tarixinə	327	40	48	415
1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə köçürmə	(170)	369	-	199
2-ci Mərhələdən 1-ci Mərhələyə köçürmə	66	(235)	-	(169)
2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə köçürmə	-	(197)	498	301
3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə köçürmə	-	-	(2)	(2)
Yeni əldə edilmiş və ya satın alınmış maliyyə alətləri	1,168	14	2	1,184
Digər hərəkətlər	(1,129)	71	(1,496)	(2,554)
Əvvəlki illərdə silinmiş kreditlərin bərpası	-	-	1,804	1,804
Diskontlaşdırma üzrə düzəliş (faiz gəlirində uçota alınmış)	-	-	43	43
Silinmələr	-	-	(500)	(500)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə	262	62	397	721

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (Ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (Ömürlük EOKZ üzrə dəyərsizləşdirilmiş)	Cəmi
<i>Müştərilərə verilmiş iri kreditlər</i>				
1 yanvar 2022-ci il tarixinə	894	182	927	2,003
1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə kəçürmə	(277)	819	-	542
2-ci Mərhələdən 1-ci Mərhələyə kəçürmə	141	(614)	-	(473)
2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə kəçürmə	-	(444)	768	324
3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə kəçürmə	-	2	(10)	(8)
Yeni əldə edilmiş və ya satın alınmış maliyyə alətləri	1,795	36	-	1,831
Digər hərəkətlər	(1,945)	153	(2,096)	(3,888)
Əvvəlki illərdə silinmiş kreditlərin bərpaı	-	-	1,807	1,807
Diskontlaşdırma üzrə düzəliş (faiz gəlirində uçota alınmış)	-	-	85	85
Silinmələr	-	-	(291)	(291)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə	608	134	1,190	1,932

	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (Ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (Ömürlük EOKZ üzrə dəyərsizləşdirilmiş)	Cəmi
<i>Müştərilərə verilmiş kiçik kreditlər</i>				
1 yanvar 2022-ci il tarixinə	129	20	291	440
1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə kəçürmə	(37)	131	-	94
2-ci Mərhələdən 1-ci Mərhələyə kəçürmə	19	(82)	-	(63)
2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə kəçürmə	-	(94)	235	141
3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə kəçürmə	-	-	(2)	(2)
Yeni əldə edilmiş və ya satın alınmış maliyyə alətləri	374	9	3	386
Digər hərəkətlər	(158)	56	(1,909)	(2,011)
Əvvəlki illərdə silinmiş kreditlərin bərpaı	-	-	1,571	1,571
Diskontlaşdırma üzrə düzəliş (faiz gəlirində uçota alınmış)	-	-	27	27
Silinmələr	-	-	(168)	(168)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə	327	40	48	415

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Aşağıdakı cədvəllərdə 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə Təşkilatın müştərilərə verdiyi kreditlərin keyfiyyət üzrə təhlili göstərilir. 12 aylıq EOKZ və ömürlük EOKZ şərtlərinin izahı 22 sayılı Qeyddə açıqlanmışdır.

Aşağıdakı kredit keyfiyyəti Təşkilat tərəfindən daxili olaraq hazırlanan bölgüyə əsaslanır. Bu bölgü 22 sayılı Qeyddə təsvir edilmişdir.

	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (Ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (Ömürlük EOKZ üzrə dəyərsizləşdirilmiş)	Satın alınmış və ya əldə edilmiş kredit üzrə dəyərsizləşdirilmiş (SƏKD)	Cəmi
<i>Müştərilərə verilmiş iri kreditlər</i>					
Cari	41,893	174	20	-	42,087
1-30 gün vaxtı keçmiş	354	1,590	5	-	1,949
31-60 gün vaxtı keçmiş	-	360	7	-	367
61-90 gün vaxtı keçmiş	-	394	14	-	408
90 gündən artıq vaxtı keçmiş	-	-	2,876	16	2,892
Cəmi müştərilərə verilmiş ümumi kreditlər	42,247	2,518	2,922	16	47,703
Çıxılsın: ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(905)	(267)	(1,466)	-	(2,638)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə cəmi müştərilərə verilmiş xalis kreditlər	41,342	2,251	1,456	16	45,065
	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (Ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (Ömürlük EOKZ üzrə dəyərsizləşdirilmiş)	Satın alınmış və ya əldə edilmiş kredit üzrə dəyərsizləşdirilmiş (SƏKD)	Cəmi
<i>Müştərilərə verilmiş kiçik kreditlər</i>					
Cari	10,700	167	-	-	10,867
1-30 gün vaxtı keçmiş	37	333	2	-	372
31-60 gün vaxtı keçmiş	-	105	-	-	105
61-90 gün vaxtı keçmiş	-	92	-	-	92
90 gündən artıq vaxtı keçmiş	-	-	761	-	761
Müştərilərə verilmiş ümumi kreditlər	10,737	697	763	-	12,197
Çıxılsın: ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(262)	(62)	(397)	-	(721)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə cəmi müştərilərə verilmiş xalis kreditlər	10,475	635	366	-	11,476

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (Ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (Ömürlük EOKZ üzrə dəyərsizləşdirilmiş)	Satın alınmış və ya əldə edilmiş kredit üzrə dəyərsizləşdirilmiş (SƏKD)	Cəmi
<i>Müştərilərə verilmiş iri kreditlər</i>					
Cari	32,418	140	5	-	32,563
1-30 gün vaxtı keçmiş	12	1,052	3	-	1,067
31-60 gün vaxtı keçmiş	-	211	-	-	211
61-90 gün vaxtı keçmiş	-	143	2	-	145
90 gündən artıq vaxtı keçmiş	-	-	1,739	90	1,829
Cəmi müştərilərə verilmiş ümumi kreditlər	32,430	1,546	1,749	90	35,815
Çıxılsın: ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(608)	(134)	(1,190)	-	(1,932)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə cəmi müştərilərə verilmiş xalis kreditlər	31,822	1,412	559	90	33,883
	1-ci Mərhələ (12 aylıq EOKZ)	2-ci Mərhələ (Ömürlük EOKZ)	3-cü Mərhələ (Ömürlük EOKZ-üzrə dəyərsizləşdirilmiş)	Satın alınmış və ya əldə edilmiş kredit üzrə dəyərsizləşdirilmiş (SƏKD)	Cəmi
<i>Müştərilərə verilmiş kiçik kreditlər</i>					
Cari	10,508	28	4	-	10,540
1-30 gün vaxtı keçmiş	3	297	3	-	303
31-60 gün vaxtı keçmiş	-	82	-	-	82
61-90 gün vaxtı keçmiş	-	48	2	-	50
90 gündən artıq vaxtı keçmiş	-	-	430	2	432
Müştərilərə verilmiş ümumi kreditlər	10,511	455	439	2	11,407
Çıxılsın: ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(327)	(40)	(48)	-	(415)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə cəmi müştərilərə verilmiş xalis kreditlər	10,184	415	391	2	10,992

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Kreditlər üzrə girovların qoyulması. Aşağıdakı cədvəldə müştərilərə verilmiş kreditlərin balans dəyəri Təşkilat tərəfindən əldə edilən girovun növü üzrə təhlil edilir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Təminatı olmayan kreditlər	26,658	19,346
Zəmanətlə təmin olunmuş kreditlər	33,242	27,805
Kreditlər – mal-material təminatı ilə	-	58
Kreditlər – daşınmaz əmlak təminatı ilə	-	11
Kreditlər – nəqliyyat vasitələri təminatı ilə	-	2
Müştərilərə verilmiş ümumi kreditlər	59,900	47,222
Çıxılın: ehtimal olunan kredit zərəri üzrə ehtiyat	(3,359)	(2,347)
Müştərilərə verilmiş cəmi kreditlər, xalis	56,541	44,875

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ CƏMIYYƏTİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)
(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

8. ƏMLAK, AVADANLIQ VƏ QEYRİ-MADDİ AKTİVLƏR

	Mebel və ofis avadanlıqları	Kompüter avadanlıqları	Digər aktivlər	Cəmi əmlak və avadanlıqlar	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi əmlak, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər
İlkin dəyərde						
1 yanvar 2022-ci il	451	1,080	208	1,739	3,716	5,455
Əlavələr	17	265	21	303	43	346
Silənmələr	(40)	(108)	(1)	(149)	(10)	(159)
31 dekabr 2022-ci il	428	1,237	228	1,893	3,749	5,642
Əlavələr	32	231	65	328	2	330
Silənmələr	-	(14)	-	(14)	-	(14)
31 dekabr 2023-cü il	460	1,454	293	2,207	3,751	5,958
Yığılmış amortizasiya						
1 yanvar 2022-ci il	417	723	131	1,271	3,646	4,917
Köhnəlmə üzrə xərclər	14	194	22	230	81	311
Silənmələr üzrə ləğv edilmiş	(40)	(108)	-	(148)	(10)	(158)
31 dekabr 2022-ci il	391	809	153	1,353	3,717	5,070
Köhnəlmə üzrə xərclər	19	216	31	266	25	291
Silənmələr üzrə ləğv edilmiş	-	(14)	-	(14)	-	(14)
31 dekabr 2023-cü il	410	1,011	184	1,605	3,742	5,347
Xalis qalıq dəyəri						
31 dekabr 2023-cü il tarixinə	50	443	109	602	9	611
31 dekabr 2022-ci il tarixinə	36	428	76	540	32	572

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərə müvafiq olaraq 4,901 min AZN və 4,758 min AZN məbləğində tamamilə dəyərsizləşmiş köhnəlməmiş aktivlər daxil olmuşdur.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

9. İSTİFADƏ HÜQUQU OLAN AKTİVLƏR

	Ofis binaları	Cəmi istifadə hüququ olan aktivlər
İlkin dəyərdə		
1 yanvar 2022-ci il	<u>1,976</u>	<u>1,976</u>
Düzəlişlər	458	458
Əlavələr	<u>503</u>	<u>503</u>
31 dekabr 2022-ci il	<u>2,937</u>	<u>2,937</u>
Düzəlişlər	125	125
Əlavələr	<u>44</u>	<u>44</u>
31 dekabr 2023-cü il	<u>3,106</u>	<u>3,106</u>
Yığılmış amortizasiya		
1 yanvar 2022-ci il	<u>960</u>	<u>960</u>
Amortizasiya xərci	<u>601</u>	<u>601</u>
31 dekabr 2022-ci il	<u>1,561</u>	<u>1,561</u>
Amortizasiya xərci	<u>647</u>	<u>647</u>
31 dekabr 2023-cü il	<u>2,208</u>	<u>2,208</u>
Xalis qalıq dəyəri		
31 dekabr 2023-cü il	<u>898</u>	<u>898</u>
31 dekabr 2022-ci il	<u>1,376</u>	<u>1,376</u>

10. DİGƏR AKTİVLƏR

Digər aktivlərə aşağıdakılar daxildir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Digər maliyyə aktivləri:		
Debitor borcları üzrə hesablaşmalar	<u>363</u>	<u>136</u>
Cəmi digər maliyyə aktivləri	<u>363</u>	<u>136</u>
Digər qeyri-maliyyə aktivləri:		
Xidmətlər üzrə avans ödənişləri	286	296
Müsadirə edilmiş girovlar*	63	44
Digər aktivlər	<u>16</u>	<u>-</u>
Cəmi digər qeyri-maliyyə aktivləri	<u>365</u>	<u>340</u>
Cəmi digər aktivlər	<u>728</u>	<u>476</u>

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

*31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə müvafiq olaraq müsadirə edilmiş girovların ədalətli dəyəri 63 min AZN və 44 min AZN məbləğlərində olmuşdur. 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış il ərzində müsadirə edilmiş girovların ədalətli dəyərində dəyişiklik üzrə Təşkilat 80 min AZN (31 dekabr 2022-ci il tarixinə: 32 min AZN gəlir) məbləğində zərər tanımışdır.

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Yaşayış üçün nəzərdə tutulmuş əmlak	63	44
Cəmi müsadirə edilmiş girovlar	63	44

Təşkilatın rəhbərliyi bu aktivləri satmaq niyyətindədir, lakin maliyyə hesabatları tarixinə alıcı axtarışı üzrə konkret proqram və ya satışla bağlı tam plan hazırlanmamışdır.

11. BORC ALINMIŞ VƏSAİTLƏR

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
“EMF Mikromaliyyə Fondu AGMVK”dan borc alınmış vəsaitlər	8,953	6,968
“EFA Financial Institutions Debt Fund Pte. Ltd”dən borc alınmış vəsaitlər	5,443	4,642
“HANSAINVEST Finance GmbH & Co”dan borc alınmış vəsaitlər	4,710	4,705
“BlueOrchard Impact Credit S.A. SICAV-RAIF”dan borc alınmış vəsaitlər	4,370	-
“FINCA Microfinance Holding Company LLC”dan borc alınmış vəsaitlər	3,413	-
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankından borc alınmış vəsaitlər	3,170	5,596
“Ziraat Bank” ASC-dən borc alınmış vəsaitlər	1,002	-
Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyindən borc alınmış vəsaitlər	310	400
Cəmi borc alınmış vəsaitlər	31,371	22,311

Təşkilat ödəniləcək müəyyən vəsaitlərlə əlaqədar olaraq “EMF Microfinance Fund AGMVK”, “EFA Financial Institutions Debt Fund Pte. Ltd.”, “HANSAINVEST Finance GmbH & Co”, “BlueOrchard Impact Credit S.A. SICAV-RAIF” və “FINCA Microfinance Holding Company LLC” ilə olan müqavilə üzrə razılaşdırılmış maliyyə şərtlərini yerinə yetirmək üçün öhdəlik daşıyır. Bu şərtlərə razılaşdırılmış nisbət, borc-kapital nisbəti və digər müxtəlif maliyyə nəticələrinə dair nisbətlər daxildir. Təşkilat, 31 dekabr 2023-cü və 2022-ci il tarixlərinə həmin əmsallar ilə bağlı, borc götürülmüş vəsaitlərin vaxtından əvvəl geri qaytarılmasına səbəb ola biləcək heç bir öhdəliyi pozmamışdır.

Borc alınmış vəsaitlər üzrə faiz dərəcələri yerli valyutada 2,5%-dən 15%-ə, xarici valyutada isə 7,8%-dən 9,1%-ə qədərdir.

Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyindən (“Agentlik”) alınmış borc vəsaitləri üzrə diskontlaşdırma dərəcəsini təyin edərkən Təşkilat bu kredit bazarını kommersiya məqsədli borc vəsaitləri cəlb etdiyi digər maliyyə bazarlarından ayrı təhlil edir. Buna səbəb Agentliyin bu kreditləri Azərbaycan Respublikasının bank sektorunda fəaliyyət göstərən digər qurumlara da analoji şərtlər, məqsədlər, qaydalar və risk göstəriciləri əsasında təqdim etməsidir.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Borc alınmış vəsaitlərin ilin əvvəlinə və sonuna məbləğlərinin, maliyyələşdirmə fəaliyyətlərindən əldə edilmiş müvafiq nağd və qeyri-nağd pul vəsaitləri ilə üzlaşdırilməsi aşağıdakı kimidir:

	Məbləğ
1 yanvar 2022-ci il	14,930
Pul vəsaitlərinin hərəkəti	
Daxilolmalar	9,781
Əsas hissənin ödənişi	(2,987)
Ödənilmiş əməliyyat xərcləri	(70)
Ödənilmiş faizlər	(908)
Nağdsız dəyişikliklər	
Faiz xərcləri	1,565
31 dekabr 2022-ci il	22,311
Pul vəsaitlərinin hərəkəti	
Daxilolmalar	16,969
Əsas hissənin ödənişi	(7,984)
Ödənilmiş əməliyyat xərcləri	(573)
Ödənilmiş faizlər	(1,854)
Nağdsız dəyişikliklər	
Faiz xərcləri	2,502
31 dekabr 2023-cü il	31,371

12. BURAXILMIŞ BÖRC QIYMƏTLİ KAĞIZLARI

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Reyestrində qeydiyyatdan keçmiş istiqrazlar	9,000	8,950
Cəmi buraxılmış borc qiymətli kağızları	9,000	8,950

Buraxılmış borc qiymətli kağızları 31 dekabr 2023-cü il tarixinə hər birinin nominal dəyəri 1,000 AZN olan 6000 ədəd qiymətli kağızla Bakı Fond Birjasında siyahıya alınmış 9,000 min AZN məbləğində istiqrazları (31 dekabr 2022-ci il: 8,950 min AZN) və nominal dəyəri 100 AZN, illik sabit kupon dərəcəsi 12,5%-ə bərabər olan 30,000 qiymətli kağızları əks etdirir.

Buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə hesablanmış faizlər rüblük ödəniləcək. Qeydiyyatdan keçirilmiş istiqrazların sahibləri ödəmə vaxtı başa çatdıqda ödənişi tələb etmək hüququna malikdirlər. İstiqrazların ikinci dərəcəli bazarda alışı və satışı üzrə məhdudiyətlər mövcud deyil.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olmuş pul vəsaitləri və nağdsız dəyişikliklər üzrə borc qiymətli kağızlarının ilkin və son məbləğlərinin üzləşdirilməsi aşağıda verilmişdir:

	Məbləğ
1 yanvar 2022-ci il	2,940
Pul vəsaitlərinin hərəkəti	
Daxilolmalar	6,000
Əsas hissənin ödənişi	-
Ödənilmiş faiz xərcləri	(852)
Ödənilmiş əməliyyat xərcləri	(29)
Nağdsız dəyişikliklər	
Faiz xərcləri	891
	-
31 dekabr 2022-ci il	8,950
Pul vəsaitlərinin hərəkəti	
Daxilolmalar	3,000
Əsas hissənin ödənişi	(3,000)
Ödənilmiş faiz xərcləri	(1,361)
Ödənilmiş əməliyyat xərcləri	(93)
Nağdsız dəyişikliklər	
Faiz xərcləri	1,504
	-
31 dekabr 2023-cü il	9,000

13. İCARƏ ÖHDƏLİKLƏRİ

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Cari icarə öhdəlikləri	550	508
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	368	793
Cəmi icarə öhdəlikləri	918	1,301

31 dekabr 2023-cü il tarixinə gələcək minimal icarə ödənişləri üzrə öhdəlik aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Minimal icarə ödənişləri		
	Bir il ərzində	Bir ildən beş ilədək	Cəmi
İcarə ödənişləri	599	432	1,031
Maliyyə xərcləri	(49)	(64)	(113)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə xalis cari dəyər	550	368	918

"FİNCA AZƏRBAYCAN" MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə gələcək minimal icarə ödənişləri üzrə öhdəlik aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Minimal icarə ödənişləri		
	Bir il ərzində	Bir ildən beş ilədək	Cəmi
İcarə ödənişləri	586	842	1,428
Maliyyə xərcləri	(78)	(49)	(127)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə xalis cari dəyər	508	793	1,301

İlin əvvəlinə və sonuna olan icarə öhdəlikləri üzrə məbləğlərin maliyyələşdirmə fəaliyyətindən müvafiq nağd və nağdsız dəyişikliklərlə üzləşdirilməsi aşağıdakı kimi göstərilir:

	Məbləğ
1 yanvar 2022-ci il	977
Pul vəsaitlərinin hərəkəti	
Əsas hissənin ödənişi	(620)
Ödənilmiş faiz	(82)
Nağdız dəyişiklik	
Düzəlişlər	442
Yeni icarələr	502
Faiz xərcləri	82
31 dekabr 2022-ci il	1,301
Pul vəsaitlərinin hərəkəti	
Əsas hissənin ödənişi	(552)
Ödənilmiş faiz	(94)
Nağdız dəyişiklik	
Yeni icarələr	44
Düzəlişlər	125
Faiz xərcləri	94
31 dekabr 2023-cü il	918

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

14. DİGƏR ÖHDƏLİKLƏR

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Digər maliyyə öhdəlikləri:		
İşçilərə ödəniləcək vəsaitlər	844	647
Törəmə maliyyə alətləri *	506	215
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	325	80
Əlaqəli tərəflərə ödəniləcək xidmət haqları	86	55
Ödəniləcək peşəkar xidmət haqları	129	21
Digər	118	124
Cəmi digər maliyyə öhdəlikləri	2,008	1,142
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri:		
Ödəniləcək mənfəət vergisindən başqa digər vergilər	793	145
Digər	7	14
Cəmi digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	800	159
Cəmi digər öhdəliklər	2,808	1,301

*Təşkilat 31 dekabr 2023-cü il tarixinə törəmə maliyyə alətlərinə daxil olmuşdur. Aşağıdakı cədvəl öhdəlik kimi qeydə alınmış törəmə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini onların şərti məbləğləri ilə birlikdə göstərir. Ümumi qeydə alınmış şərti məbləğ törəmə alətin əsas aktivinin, istinad dərəcəsinin və ya indeksinin məbləğidir və törəmə alətlərin dəyərindəki dəyişikliklərin ölçülməsi üçün əsasdır. Şərti məbləğlər ilin sonuna ödənilməmiş əməliyyatların həcmi göstərir və kredit riskini göstərmir.

	31 dekabr 2023-cü il			31 dekabr 2022-ci il		
	Şərti məbləğ	AZN		Şərti məbləğ	AZN	
		Ədalətli dəyər Aktiv	Öhdəlik		Ədalətli dəyər Aktiv	Öhdəlik
Xarici valyuta müqavilələri						
Forvardlar – xarici	12,750	-	(506)	15,300	-	(215)
Cəmi törəmə öhdəliyi		-	(506)		-	(215)

31 dekabr 2023-cü il tarixinə 1,840 506 min AZN dəyərində məbləğ xarici valyuta törəmələri üzrə xalis nəticəyə daxil edilmiş xarici valyutada çatdırılmayan forvard müqavilələri üzrə xalis nəticələri özündə əks etdirir.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

17. MƏNFƏƏT VERGİSİ

Təşkilat öz cari mənfəət vergisi ödənişlərini və aktivlər və öhdəliklər üzrə digər vergiləri fəaliyyət göstərdiyi Azərbaycan Respublikasının vergi qaydalarına əsasən hesablayır və qeydə alır və bu qaydalar adətən MHBS-dən fərqlənir.

Təşkilat, müəyyən xərclərin vergi bazasını hesablayarkən nəzərə alınmaması və müəyyən gəlirlərin vergi vergidən azad olması səbəbindən müəyyən daimi vergi fərqlərinə məruz qalır.

Təxirə salınmış vergi, maliyyə hesabatlılığı və vergi məqsədləri üçün aktiv və öhdəliklərin balans dəyərləri arasındakı müvəqqəti fərqlərin xalis vergi effektini əks etdirir.

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərində başa çatmış illər üzrə müvəqqəti fərqlər gəlir və xərclərin fərqli vaxtlarda və fərqli metodlarla tanınması və müəyyən aktivlər üçün vergi bazasında yer alan müvəqqəti fərqlərdən qaynaqlanır.

Aşağıdakı üzləşmədə istifadə edilən vergi dərəcəsi Azərbaycan Respublikası ərazisində fəaliyyət göstərən hüquqi şəxslərdən vergi qanunvericiliyinin tələbləri əsasında hesablanan 20%-lik vergi dərəcəsidir.

	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
Aşağıdakılarla olaqadar təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri/(öhdəlikləri):		
Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis	1,691	1,785
Növbəti ilə keçirilmiş vergi zərəri	-	88
Əmlak və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər	186	176
Digər öhdəliklər	118	59
İcarə öhdəlikləri	184	260
Digər aktivlər	(159)	(41)
Borc alınmış vəsaitlər	(70)	(93)
Vergi zərərləri üzrə ehtiyat	(150)	(237)
İstifadə hüququ olan aktivlər	(180)	(275)
Uçota alınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri	(1,160)	(1,438)
Xalis təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	460	284

Təşkilat, müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə vergi bazasını azaldan fərqləri təxmin etmək üçün, aşağıdakı halları təhlil etmişdir:

- Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq, müştərilərə verilmiş kredit üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri vergi bazasını azaltmayan xərcdir;
- Müştərilərə kredit verilməsi nəticəsində yaranan zərərlər vergi bazasını azaldan xərcdir;

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərində başa çatmış illər üzrə effektiv vergi dərəcəsi üzvləşməsi aşağıda qeyd edilmişdir:

	31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət	4,513	3,502
Qanuni vergi dərəcəsi (20%) ilə hesablanmış vergi	(903)	(700)
Daimi fərqlərin vergi təsirləri	(67)	121
Tanınmamış təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərindəki dəyişikliklərin vergi təsirləri	278	241
Vergi zərərləri üzrə cəmiyyətdə dəyişiklik	87	103
Mənfəət vergisi xərci	(605)	(235)
	31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
Cari mənfəət vergisi xərci	(781)	-
Cari ildə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisi gəliri/(xərci)	176	(235)
Mənfəət vergisi xərci	(605)	(235)
	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2022-ci il
İlin əvvəlində – təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	284	519
Təxirə salınmış mənfəət vergisi qalıqlarında dəyişikliklər	176	(235)
İlin sonunda – təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	460	284

18. ƏLAQƏLİ TƏRƏFLƏRLƏ APARILAN ƏMƏLİYYATLAR

“Əlaqəli tərəflərlə bağlı qeydlər” adlı 24 sayılı BMUS standartının tələblərinə əsasən əlaqəli tərəflər və ya əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıdakılardan ibarətdir:

- Təşkilatın birbaşa, dolayısı yolla və ya hər hansı bir üçüncü tərəf vasitəsilə nəzarət etdiyi, nəzarətində olduğu və ya bərabər nəzarət altında olduğu tərəflər (buraya ana təşkilatlar, törəmə müəssisələr, (b) eyni səviyyədə olan törəmə müəssisələr aiddir); Təşkilatın fəaliyyətində marağı və bu fəaliyyətə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmək imkanı olan şəxslər; və Təşkilatın fəaliyyətinə ortaq nəzarət həyata keçirən şəxslər;
- Assosiasiya edilmiş müəssisələr – Təşkilat tərəfindən fəaliyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərilə biləcək, lakin törəmə və ya birgə müəssisə olmayan tərəflər;
- Təşkilatın tərəf kimi çıxış etdiyi birgə müəssisələr;
- Təşkilatın və ya ana təşkilatın idarə heyətinin üzvləri;
- (a) və ya (d) bəndlərində göstərilən şəxslərin yaxın ailə üzvləri;
- (d) və ya (e) bəndlərində göstərilən şəxslər tərəfindən birbaşa və ya dolayısı yolla səsvermə hüquqlarının əhəmiyyətli hissəsini əlində cəmləşdirən nəzarətdə olan tərəflər, müəssisələr və ya birgə müəssisələr aiddir; və ya
- İş müddəti bitdikdən sonra Təşkilatın keçmiş işçiləri və ya Təşkilatın əlaqəli olduğu şəxs tərəfindən alınacaq mükafatlar.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Təşkilatın daxili siyasətinə əsasən, işçilərə, idarə heyətinin üzvlərinə, onların ailə üzvləri və yaxın qohumlarına, və müəssisənin idarəsi və nəzarətində olan digər şəxslərə kredit verilmir. Təşkilatın 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərə aid aşağıdakı qalıqları mövcud olmuşdur:

	31 dekabr 2023-cü il		31 dekabr 2022-ci il	
	Əlaqəli tərəflərlə olan qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ	Əlaqəli tərəflərlə olan qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ
Digər öhdəliklər				
- Ana təşkilat	87	2,807	55	1,301
Borc alınmış vəsaitlər				
- Ana təşkilat	3,414	31,371	-	-

31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərində başa çatmış il üzrə məcmu gəlir hesabatına əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar nəticəsində yaranmış aşağıdakı məbləğlər daxildir:

	31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatmış il üzrə		31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	
	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ
Əsas rəhbər heyətin müavinətləri				
- işçilərin qısamüddətli müavinətləri	(979)	(7,183)	(879)	(5,590)

	31 dekabr 2023-cü il tarixində baş çatmış il üzrə		31 dekabr 2022-ci il tarixində baş çatmış il üzrə	
	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri (işçilərlə bağlı xərclər xaric olmaqla)				
- Ana təşkilat	(830)	(4,151)	(563)	(3,303)
Faiz xərci				
- Ana təşkilat	(61)	(4,100)	-	-

19. TƏƏHHÜDLƏR VƏ ŞƏRTİ ÖHDƏLİKLƏR

Vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyətin gedişində Təşkilat müştərilərinin tələbatlarını qarşılamaq məqsədilə balansdankənar risklər yarada biləcək maliyyə alətlərində tərəf kimi çıxış edir. Müxtəlif kredit risklərinə malik bu alətlər maliyyə vəziyyəti hesabatında öz əksini tapmamışdır.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Təşkilat balansdankənar öhdəliklər üzrə maliyyə və öhdəliklərində tətbiq edilən kredit nəzarət və idarəetmə siyasətindən istifadə edir.

Təşkilat vaxtaşırı adi fəaliyyəti müddətində müştərilər və müqavilə tərəflərinin irəli sürdüüyü iddialarla üzləşir. Rəhbərlik öncədən nəzərə alınmamış mühüm zərərlərin baş verməyəcəyini düşünür və müvafiq olaraq bunun üçün hazırkı maliyyə hesabatlarında ehtiyatlar nəzərdə tutulmamışdır.

Vergi qanunvericiliyi – Azərbaycan Respublikasında bizneslərə təsir edən qanun və qaydalar tez-tez dəyişdiyindən, rəhbərliyin, Təşkilatın fəaliyyətinə tətbiq edilən belə qanunvericiliyi təfsiri müvafiq regional orqanların etirazı ilə üzləşə bilər. Son hadisələr vergi orqanlarının qanunvericiliyin təfsiri və dəyərləndirmələrində daha inadkar mövqe tutduğunu və keçmişdə problem yaşamayan əməliyyat və fəaliyyətlərin artıq etirazlarla üzləşə biləcəyi ehtimalının artdığını göstərir. Maliyyə dövrü vergi auditinin baş tutduğu ildən 3 təqvim ili öncəsinə qədər vergi audit orqanlarına açıq saxlanılır. Bəzi müəyyən hallarda, yoxlamalar daha uzun dövrləri əhatə edə bilər.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyi inkişaf etməyə davam edir və bəzi hallarda təzad yaratmaqla fərqli vergi orqanları tərəfindən fərqli şəkildə təfsir edilərək, qanunvericilikdə, rəsmi elanlarda və məhkəmə qərarlarında sürətlə baş verən dəyişikliklərlə xarakterizə edilir. Vergilər, ağır cərimə, cəza və faiz ödənişi tətbiq etmək səlahiyyəti olan bəzi orqanlar tərəfindən keçirilən baxış və istintaqa tabedir. Vergi ili növbəti 3 təqvim ili ərzində vergi orqanlarına açıq saxlanılır; lakin bəzi hallarda bu müddət uzadıla bilər. Son hadisələr vergi orqanlarının qanunvericiliyin təfsiri və icrasında daha inadkar mövqe tutduğunu göstərir.

Bu hallar Azərbaycanda başqa ölkələrə nəzərən daha mühüm olan vergi riskləri yarada bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, Azərbaycanda tətbiq olunan vergi qanunvericiliyinə, rəsmi açıqlamalara və məhkəmə qərarlarına əsasən vergi öhdəliklərini adekvat şəkildə təmin etmişdir. Lakin müvafiq orqanların təfsirləri bundan fərqlənə bilər və bu orqanların öz təfsirlərini icraya qoyduqları halda, bunun maliyyə hesabatlarına olan təsiri mühüm ola bilər.

20. MALİYYƏ ALƏTLƏRİNİN ƏDALƏTLİ DƏYƏRİ

MHBS, ədalətli dəyəri dəyərləndirmə tarixində, bazar iştirakçıları arasında sifarişli əməliyyat formasında öhdəliyin transferi üçün ödənilən və ya aktivini satmaq üçün qəbul edilən qiymət kimi müəyyən edir.

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Təşkilat ədalətli dəyəri aşağıdakı, komponentlərin əhəmiyyətini əks etdirən ədalətli dəyər iyerarxiyası vasitəsilə müəyyənləşdirir:

- **1-ci Səviyyə:** oxşar alətlər üçün fəal bazarda təyin edilmiş bazar dəyəri (düzəliş edilməmiş);
- **2-ci Səviyyə:** təyin edilmiş qiymət istisna olmaqla, 1-ci Səviyyədə qeyd edilmiş və birbaşa (məs. qiymətlər kimi) və ya dolayı (məs. qiymətlərdən qaynaqlanan) yolla müşahidə edilə bilən digər komponentlər. Bu kateqoriyaya, fəal bazarda oxşar alətlər üçün təyin edilmiş dəyərdən, nisbətən daha az fəal olan bazarlarda oxşar alətlər üçün təyin edilmiş dəyərdən və ya mühüm komponentlərin bazar məlumatlarında birbaşa və ya dolayı yolla müşahidə edilə bilən olduğu digər dəyərləndirmə metodlarından istifadə edərək dəyərləndirilən alətlər daxildir;
- **3-cü Səviyyə:** müşahidə edilməyən komponentlər. Bu kateqoriyaya dəyərləndirmə metodunun müşahidəyə əsaslanmayan komponentlərdən ibarət olduğu və müşahidə edilməyən komponentlərin dəyərləndirmədə mühüm təsirə malik olduğu alətlər daxildir. Bu kateqoriyaya mühüm müşahidə edilməyən düzəliş və fərziyyələrin alətlər arasındakı fərqləri əks etdirməsi gözlənilən alətlərin bazar dəyəri əsasında dəyərləndirilən alətlər daxildir.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

31 dekabr 2023-cü və 2022-ci il tarixlərinə, Təşkilatın ədalətli dəyərle qeyd edilmiş törəmə maliyyə alətləri olmuşdur (14 saylı Qeyd).

Aşağıdakı cədvəldə ədalətli dəyəri ölçülməmiş maliyyə alətlərin ədalətli dəyərləri və ədalətli dəyər iyerarxiyası səviyyələrinə əsaslanan analizi qeyd olunmuşdur.

Aşağıdakılardan istifadə etməklə ədalətli dəyərin ölçülməsi

	Qiymətləndirmə tarixi	Fəal bazarda təyin olunmuş qiymətlər (1-ci Səviyyə)	Müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli məlumatlar (2-ci Səviyyə)	Müşahidə edilə bilməyən əhəmiyyətli məlumatlar (3-cü Səviyyə)	Cəmi
Ədalətli dəyərləri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31 dekabr 2023-cü il	2,725	-	-	2,725
Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis	31 dekabr 2023-cü il	-	-	56,541	56,541
Digər maliyyə aktivləri	31 dekabr 2023-cü il	-	-	363	363
Ədalətli dəyərləri açıqlanan öhdəliklər					
Borc vəsaitləri	31 dekabr 2023-cü il	-	-	31,371	31,371
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2023-cü il	-	-	9,000	9,000
İcarə öhdəlikləri	31 dekabr 2023-cü il	-	-	918	918
Digər maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2023-cü il	-	-	1,502	1,502

Aşağıdakılardan istifadə etməklə ədalətli dəyərin ölçülməsi

	Qiymətləndirmə tarixi	Fəal bazarda təyin olunmuş qiymətlər (1-ci Səviyyə)	Müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli məlumatlar (2-ci Səviyyə)	Müşahidə edilə bilməyən əhəmiyyətli məlumatlar (3-cü Səviyyə)	Cəmi
Ədalətli dəyərləri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31 dekabr 2022-ci il	2,525	-	-	2,525
Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis	31 dekabr 2022-ci il	-	-	44,875	44,875
Digər maliyyə aktivləri	31 dekabr 2022-ci il	-	-	136	136
Ədalətli dəyərləri açıqlanan öhdəliklər					
Borc vəsaitləri	31 dekabr 2022-ci il	-	-	22,311	22,311
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2022-ci il	-	-	8,950	8,950
İcarə öhdəlikləri	31 dekabr 2022-ci il	-	-	1,301	1,301
Digər maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2022-ci il	-	-	927	927

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Ədalətli dəyəri balans dəyərinə yaxın olan aktivlər və öhdəliklər

Likvid və ya ödəmə dövrü qısamüddətli (üç aydan daha az) olan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri üzrə hesab edilir ki, balans dəyərləri ədalətli dəyərlərinə yaxındır. Bu fərziyyə həmçinin xüsusi ödəmə müddəti və dəyişən dərəcəli maliyyə alətləri olmadan, depozitlərə də tətbiq edilir.

Sabit və dəyişən dərəcəli maliyyə alətləri

Fəal bazar qiyməti olan borc alətləri üzrə ədalətli dəyər təyin edilmiş bazar qiymətləri əsasında müəyyən edilir. Fəal bazar qiyməti olmayan borc alətlərinin ədalətli dəyəri, hal-hazırda oxşar şərtlər, kredit riski və qalan ödəmə müddəti üzrə borc üçün mövcud olan dərəcələr istifadə etməklə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti azaldılmaqla qiymətləndirilir.

21. KAPİTAL RİSKLƏRİNİN İDARƏ OLUNMASI

Təşkilat öz kapitalını, fəaliyyətini davam etdirmə qabiliyyətini qoruyaraq, borc və kapital balansının optimallaşdırılması yolu ilə səhmdarlara geri ödənişin maksimallaşdırılmasına zəmanət verərək idarə edir. Təşkilat, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının qərarına uyğun olaraq minimum 300 min AZN məcmu kapital tələbini qarşılamalıdır.

Rəhbərlik, Təşkilatın kapital idarəetməsi barədə aşağıdakı məqsədləri nəzərdə tutur: Təşkilatın fasiləsizlik prinsipi əsasında fəaliyyətini davam etdirmə qabiliyyətini qorumasına əmin olmaq və borcverən və investorlar ilə bağlanmış müqavilə şərtlərinə əməl olunmasının təmin olunması. Bu proses, günlük olaraq, proqnozlaşdırılan və faktiki məlumatlar ilə və idarə heyəti və Təşkilatın baş mühasibi tərəfindən imzalanaraq təsdiq olunan müvafiq hesablamaların yer aldığı aylıq hesabatlarla həyata keçirilir.

22. RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

Risklərin idarə edilməsi Təşkilatın fəaliyyətinin əsasını təşkil edir və Təşkilatın əməliyyatlarında vacib ünsürdür.

Təşkilatın əməliyyatlarına xas olan əsas risklər aşağıdakılar ilə əlaqəlidir:

- Kredit riski;
- Likvidlik riski;
- Bazar riski.

Təşkilat səmərəli və effektiv risklərin idarə olunması proseslərinin qurulmasının vacibliyini təsdiqləyir. Bunu əldə etmək üçün, Təşkilat, əsas məqsədi Təşkilatı risklərdən qorumaq və məqsədlərinə çatmaq üçün risklərin idarə edilməsi sisteminin əsasını qoymuşdur.

Risklərin idarə edilməsi strukturu. İdarə Heyəti risklərin aydınlaşdırılması və idarə olunmasından ümumilikdə məsul olsa da, risklərin idarə olunması və nəzarətdə saxlanmasına bir neçə bir-birindən ayrı orqan birbaşa cavabdehlik daşıyır.

İdarə heyəti. İdarə Heyəti ümumilikdə risklərin idarə edilməsi yanaşması və risk strategiyası və prinsiplərinin təsdiq edilməsi barədə məsuliyyət daşıyır.

Audit komitəsi. Audit komitəsi rüblük olaraq daxili audit tərəfindən təqdim edilən risk məsələlərini ehtiva edən hesabatları yoxlayır və aşkarlanmış problemlərin qarşısını almaq üçün rəhbərlik tərəfindən irəli sürülən tədbirləri həyata keçirir. Audit Komitəsi həmçinin, kənar auditorlar tərəfindən aşkarlanmış risklərin müzakirəsində də iştirak edir.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Digər komitələr. Risklərin idarə edilməsi barədə əlavə tədbirlərin görülməsi üçün, Təşkilat daxilində daimi işlək komitələrin əsası qoyulmuşdur.

- Aktivlər və Öhdəliklərin İdarə Olunması Komitəsi (“AÖİK”) – Bu komitə hər ay növbəti 12 ay üçün proqnozlaşdırılan likvidliyi yoxlayır. Likvidlik proqnozları gözlənilən kredit verilməsi səviyyəsi, gözlənilən maliyyələşdirmə planı və digər gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətlərinə əsaslanır. AÖİK yeni borcılara dair qərarlar alır, açıq valyuta mövqeyi və banklar və maliyyə təşkilatları ilə əməliyyatlar üçün qarşı tərəflərə limitləri təyin edir, borcverənlərlə əqdlərə nəzarət edir, aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətləri ilə bağlı məsələləri təhlil edir və Maliyyə Şöbəsinə fikir ayrılıqlarının aradan qaldırılması üçün tövsiyələr verir.
- Kredit şöbələri – Bu şöbələr Təşkilatın borcularının keyfiyyətini qiymətləndirir və dəyərsizləşmə və təminat üçün ehtiyatlarla bağlı tövsiyələr hazırlayır. Kredit şöbəsi kredit risklərinin idarə edilməsi ilə bağlı metodologiyaların həyata keçirilməsinə nəzarət edir, kredit riskinin minimallaşdırılması üçün addımlar atır və kredit riski daşıyan əməliyyatlar haqda qərar qəbul edir. Bu şöbə filiallar üçün kredit limitlərini müəyyən edir, təhlillər həyata keçirir və kredit riskinə nəzarət edir.

Maliyyə şöbəsi. Maliyyə şöbəsi, Təşkilatın aktivləri və öhdəliklərinin gündəlik idarəetməsi, Təşkilatın likvidlik mövqeyinin hesablanması və planlaşdırılması, Təşkilatın əməliyyat tərəfləri arasında pul vəsaitlərinin yenidən bölüşdürülməsi barədə məsuliyyət daşıyır. Maliyyə Şöbəsi AÖİK tərəfindən təyin edilən limit və likvidlik əmsallarına və AÖİK tərəfindən likvidlik riskinin optimallaşdırılması barədə qəbul edilən qərarların tətbiqinə nəzarət edir.

Daxili audit. Daxili audit risklərin idarə edilməsi proseslərini müstəqil şəkildə yoxlayır, rəhbərliyi aşkarlanmış çatışmazlıqlar barədə məlumatlandırır və risklərin idarə edilməsi prosesinin inkişafına dair müvafiq tövsiyələrini təqdim edir.

Risklərin ölçülməsi və hesabatlılıq sistemləri. Risklərin idarə edilməsi metodunun seçimi, nisbi əhəmiyyətlik və ya risklərin ehtimalını müəyyənləşdirən risk faktorundan asılıdır hansı ki, Təşkilatın maliyyə vəziyyəti hesabatına əks təsirini göstərə bilər. Təşkilat hər bir riski analiz etmək və ölçməklə yanaşı, toplam risklərin səviyyəsini də müəyyən edir. Bu səbəbdən, hər növ risk üçün, aşağıdakı risklərin ölçülməsi metodları tətbiq edilmişdir:

- kredit portfelı və kredit riski əmsallarının kredit riski təhlilləri;
- balansdankənar risk;
- faiz dərəcəsi riskinin ödəmə müddəti və aktivlər və öhdəliklərin faiz dərəcəsi boşluğunun təhlili;
- yerli və xarici valyutalarda edilmiş ödənişlərin likvidlik riski boşluğunun təhlili; likvidlik əmsallarının təhlili, likvidlik ehtiyatının müəyyənləşdirilməsi;
- xarici valyutalarda edilmiş ödənişlərin valyuta riski boşluğu təhlili; valyuta mövqeyinin təhlili;
- Təşkilatın maliyyə vəziyyətinə təsiri olan bütün əməliyyatlar üçün əməliyyat riski, fəaliyyətlərin (təşəbbüs, icra və nəzarət) bir-birindən ayrılıqda aparılmasını təmin edən və əməliyyatların başa çatdırılması üçün vacib olan sistemlər tətbiq edilmişdir.

Risklərin ölçülməsi, Təşkilatın fəaliyyət göstərdiyi zaman üzlaşa biləcəyi ehtimal edilən zərəri əks etdirir. Maliyyə şöbəsi, risklərin ayrı-ayrılıqda təhlillərinə əsaslanaraq, hər ay risklərin cari vəziyyəti və əsas səbəblərini göstərən mülahizələr hazırlayır.

Xüsusilə, aylıq AÖİK iclaslarında, faiz dərəcəsi, likvidlik, valyuta və digər bazar risklərinin statusu haqda hesabat verilir.

Həmçinin, funksional risklərin (əməliyyat – texnoloji, hüquqi, strateji, reputasiya) statusu hər ay İdarə Heyətinə təqdim edilir. Bu hesabatlar rüblük İdarə Heyəti və Audit Komitəsi iclaslarında yoxlanılır.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Risiklərin azaldılması. Təşkilat risiklərin minimallaşdırılması üçün, aşağıdakı metodlardan istifadə edir:

- Kredit riskinin azaldılması üçün zəmanət və girovların qəbul edilməsi;
- Diversifikasiya – bir-biri ilə əlaqəli olmayan aktivlərin seçimi.

Kredit riski

Müştərilərə verilən kreditlər üçün kredit risklərinin ölçülməsi

Kredit riskləri bazar şəraiti, gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkəti və zamanda olan dəyişikliklər nəticəsində dəyişdiyindən, risklərin idarə edilməsi məqsədilə kredit riskinin ehtimal edilməsi qəlizdir və modellərdən istifadəni tələb edir. Aktivlər portfelinin kredit riskinin dəyərləndirilməsi, defolt ehtimalına olduqda, əlavə olaraq müvafiq zərər nisbətlərinin və qarşı tərəflər arasında defolt korrelyasiyaların qiymətləndirilməsinə gətirib çıxarır. Təşkilat, risklərin idarə edilməsi hesabatlılığı məqsədilə kredit həcmi kredit riskinə məruz qalma kimi nəzərə alır və birləşdirir. Təşkilat kredit riskini Defolt Ehtimalı (DE), Defolt Vəziyyətində Riskə Məruz Qalma (DVRMQ) və Defolt Zamanı Yaranan Zərərdən (DZYZ) istifadə etməklə müəyyənləşdirir. Bu 9 sayılı MHBS çərçivəsində EOKZ-nin ölçülməsi üçün istifadə olunan yanaşma ilə eynidir.

Ehtimal olunan kredit zərərinin ölçülməsi

9 sayılı MHBS aşağıda qeyd edildiyi kimi, dəyərsizləşmə üçün, ilkin tanınmadan başlayaraq kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanan və 3 mərhələdən ibarət model irəli sürür:

- İlkin tanınmada kredit üzrə dəyərsizləşməyə məruz qalmayan maliyyə aləti 1-ci Mərhələ ilə təsnif olunur və kredit riskləri Təşkilat tərəfindən davamlı olaraq nəzarətdə saxlanılır;
- İlkin tanınmadan başlayan müddətdə kredit riskində əhəmiyyətli artım (KRƏA) aşkarlandığı halda, maliyyə aləti 2-ci Mərhələyə keçirilir, lakin kredit üzrə dəyərsizləşməyə məruz qalmır;
- Maliyyə aləti kredit üzrə dəyərsizləşməyə məruz qalırsa, 3-cü Mərhələyə keçirilir;
- 1-ci Mərhələdə yer alan maliyyə alətləri, növbəti 12 ay ərzində baş vermə ehtimalı olan defolt hadisələrdən qaynaqlanan ömürlük ehtimal olunan kredit zərərləri payı ilə eyni məbləğdə ölçülən EOKZ-yə sahibdir. 2-ci və 3-cü Mərhələdə olan alətlərin EOKZ-ləri ömürlük ehtimal olunan kredit zərərlərinə əsaslanaraq ölçülür;
- Gələcəkyönümlü məlumatları nəzərə almaq, 9 sayılı MHBS-yə uyğun şəkildə EOKZ-nin ölçülməsi üçün yayılmış metoddur;
- Satın alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşməyə məruz qalan maliyyə aktivləri ilkin tanınmada kredit üzrə dəyərsizləşməyə məruz qalan maliyyə aktivləridir. Onların EOKZ-ləri həmişə ömürlük əsasda ölçülür (3-cü Mərhələ).

Kredit riskində əhəmiyyətli artım

İlkin tanınmadan sonra maliyyə aləti üzrə defolt riskində əhəmiyyətli artımın baş verməsini müəyyən edərkən Təşkilat əlavə xərc və səy tələb olunmadan mövcud və müvafiq məlumatlar əsasında məntiqli və sübutlarla dəstəklənən parametrlərdən istifadə edir. Bu zaman Təşkilatın tarixi məlumatlarından və kredit dəyərləndirilməsi üzrə mütəxəssis rəylərindən, gələcəkyönümlü məlumatlardan, eləcə də həm kəmiyyət, həm də keyfiyyət baxımından məlumatlardan və təhlillərdən istifadə olunur. Bu dəyərləndirmənin əsas məqsədi aşağıda göstərilənləri müqayisə etməklə kredit riskində əhəmiyyətli dəyişikliklərin baş verib-vermədiyini təyin etməkdir:

- Hesabat tarixinə defolt ehtimalının qalan faydalı ömrü;
- Verilmiş kreditin tanınması tarixində təxmin edilmiş ömürlük DE-nin cari tarixə qalan faydalı ömrü (əvvəlcədən ödəmə ehtimalları üzrə dəyişiklik üçün müvafiq olaraq düzəlişlər edilməklə).

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Təşkilat kredit riskində mühüm artımın olub-olmadığını müəyyənləşdirmək üçün 3 meyardan istifadə edir:

- Defolt ehtimalındakı hərəkətlərə əsaslanan kəmiyyət xarakterli test;
- Düzümlülük statusu; və
- Ödənişlərin 30 gündən artıq gecikməsi.

“Düzümlülük” yenidənqurma zamanı baş verir, məsələn borcgötürənin maliyyə vəziyyətinin kreditin verildiyi tarixlə müqayisədə pisləşməsi və kreditin ödəniş sxemində dəyişiklik üçün müraciət etməsi nəticəsində faizlərin ya əsas məbləğin ödənilməsi müddətinin uzadılması. Şərtlərin yenilənməsi yalnız, Təşkilatın müvafiq bölməsi borcgötürənin yenilənmiş ödəmə cədvəlinə uyğun hərəkət etmə qabiliyyətinin olduğuna inandığı halda baş verir.

Əsas ssenaridən istifadə etməklə müxtəlif iqtisadi ssenarilər əsasında həm ilkin tanınma anında, həm də sonrakı hesabat tarixlərində DE parametri təyin edilir. Müxtəlif iqtisadi ssenarilər istifadə edildikdə müxtəlif DE nəticələri əldə edilir. Bu müxtəlif ssenarilərin hər birinin ağırlıqlı ortalaması ilə əldə edilən DE istifadə edilməklə kredit riskində əhəmiyyətli dəyişikliklərin baş verib-vermədiyi təyin edilir. Gələcəkyönlü məlumatlara iqtisadiyyat sahəsi üzrə mütəxəssislərin, maliyyə təhlilçilərinin, dövlət orqanlarının, müvafiq məlumat mərkəzlərinin və bənzər təşkilatların hazırladığı hesabatlar əsasında Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək perspektivləri, eləcə də faktiki və proqnozlaşdırılan iqtisadi məlumatlar əsasında müxtəlif daxili və kənar mənbələrdən əldə edilən məlumatlar daxildir.

Defoltun tərifı

Defoltun tərifı EOKZ-nin müəyyənləşməsində mühüm ünsürdür. Defolt, EOKZ-lərin ölçülməsinə və kredit riskində mühüm artımın identifikasiyasına təsir edən defolt ehtimalının (DE) komponenti olduğu üçün, onun tərifı EOKZ-lərin məbləğinin ölçülməsində və zərər müavinətinin 12 aylıq yoxsa ömürlük EOKZ-yə əsaslandığının müəyyənləşməsində istifadə edilir.

Təşkilat aşağıdakıları defolt hadisəsini təşkil edən amillər olaraq nəzərə alır:

- Müqavilənin bitmə tarixindən 90 və ya daha artıq gün keçməsi; və ya
- Müqavilədə qeyd edilən kredit öhdəliklərinin Təşkilat tərəfindən tam şəkildə qarşılınmasının mümkün olmaması.

Defoltun tərifı müxtəlif aktivlərin müxtəlif xüsusiyyətlərini əks etdirmək üçün müvafiq qaydada modifikasiya edilir. Borc almış şəxsin kredit öhdəliklərini yerinə yetirməyəcəyini dəyərləndirərkən Təşkilat həm kəmiyyət, həm də keyfiyyət göstəricilərini nəzərə alır. Kredit üzrə ödənişin gecikməsi və eyni şəxs tərəfindən digər bir öhdəliyin ödənilməməsi kimi kəmiyyət göstəriciləri təhlil zamanı istifadə edilən əsas məlumatlardır. Defolt ehtimalını hesablayarkən, Təşkilat daxilə işləyib hazırlanmış və ya kənar şəxslər tərəfindən təchiz edilmiş müxtəlif məlumat mənbələrindən istifadə edir.

Aşağıdakı diaqramda 9 sayılı MHBS-nin dəyərsizləşmə tələbləri göstərilmişdir (satın alınmış və ya yaranmış olaraq kredit üzrə dəyərsizləşməyə məruz qalan maliyyə aktivləri istisna olmaqla):

1-ci Mərhələ	2-ci Mərhələ	3-cü Mərhələ
(İlkin tanınma)	(İlkin tanınmadan sonra kredit riskində mühüm artım)	(Kredit üzrə dəyərsizləşməyə məruz qalan aktivlər)
12 aylıq ehtimal olunan kredit zərəri	Ömürlük ehtimal olunan kredit zərəri	Ömürlük ehtimal olunan kredit zərəri

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

3-cü Mərhələdəki kredit üzrə dəyərsizləşməyə məruz qalan aktivlər, 2-ci Mərhələyə keçməzdən öncə Müqavilənin əhəmiyyətli kredit öhdəliklərini qarşıladıqdan sonra 6 aylıq sınaq müddətinə məruz qalır.

Silinmələr

Mütəmadi olaraq kollektiv tarixi olaraq kreditlərin geri qayıtması üzrə aparılan təhlillər nəticəsində, bir neçə ay defolt vəziyyəti davam edən (“ADV”) kreditlər üzrə əlavə vəsaitlərin əldə edilməsi gözlənilmədikdə, Təşkilatın siyasətinə uyğun olaraq kreditlər kollektiv şəkildə silinir.

Maliyyə aktivləri üzrə ödənilməmiş, hesabatlılıq tarixində silinmiş və icra tədbirləri davam edən məbləğ 1,840 min AZN təşkil edir.

Oxşar kredit riski xüsusiyyətlərinə əsasən qruplaşdırma

Maliyyə aktivləri DE hesablanması məqsədilə 2 seqmentə bölünmüşdür:

- Kiçik (2,000 ABŞ dollarına qədər olan kredit məbləğləri);
- Böyük (2,001 ABŞ dollarından böyük olan kredit məbləğləri).

Yuxarıda qeyd edilən seqmentlər, böyük seqmentin nisbətən daha ciddi dəyərləndirmə nümayiş etdirdiyini bəyan edərək, müştərinin kredit qabiliyyətinin dəyərləndirilməsini əks etdirir. Defolt dərəcələri arasında fərq seqmentlər arasında maksimallaşdırıldığı kimi, tarixi defolt dərəcəsi də ciddilik göstəricisi kimi istifadə edilmişdir.

Reyting modeli

Bütün mövcud informasiya (məhsul qrupları, fəaliyyət sahələri və s.) hər bir seqment üçün daxili reytingləri formalaşdırmaq üçün istifadə olunur. Bu yolla, eyni risk xüsusiyyətlərinə sahib qruplar yaradılır və seqmentin DE əyrisinə düzəliş etmək üçün istifadə edilir.

Kredit riskində əhəmiyyətli artma

Cari hesabat tarixində maliyyə aləti üzrə qalıq ömürlük DE, bu maliyyə alətinin riskin ilk dəfə tanındığı hesabat tarixində gözlənilən qalıq ömürlük DE-yə nisbətən 20% artdıqda Təşkilat maliyyə alətinin əhəmiyyətli dərəcədə kredit riskinin artmasına məruz qaldığını hesab edir.

EOKZ-nin ölçülməsi

EOKZ-nin ölçülməsində əsas faktorlar aşağıdakı dəyişənlərin strukturudur:

- Defolt Ehtimalı (DE);
- Defolt Zamanı Yaranan Zərər (DZYZ);
- Defolt Vəziyyətində Riskə Məruz Qalma (DVRMQ).

Bu parametrlər ümumi olaraq daxilə tərtib olunmuş statistik modellər və digər tarixi məlumatlar əsasında əldə edilir.

Defolt Ehtimalı (DE)

DE, borcalanın maliyyə öhdəliyi üzrə defolt vəziyyətini (yuxarıdakı “Defolt və kredit üzrə dəyərsizləşmə anlayışına görə”) ya da sonrakı 12 ay ərzində (12 aylıq DE) və ya öhdəliyin qalan ömrü boyu (ömürlük DE) ödəmə ehtimalını əks etdirir.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Ömürlük DE, mövcud 12 aylıq DE-yə bir ödəmə profilini tətbiq edərək tətbiq etdirilir. Ödəniş müddəti, kreditlərin ömürlük ilkin tanıma nöqtəsindən etibarən defolt vəziyyətinin necə inkişaf etdiyinə nəzarət edir. Ödəmə müddəti tarixi müşahidə edilmiş məlumatlara əsaslanır və portfel və kredit dərəcələri qrupundakı bütün aktivlər arasında eyni olduğu qəbul edilir. Bu, tarixi təhlil ilə dəstəklənir.

Defolt Ehtimalı, ehtimal dərəcələrinə əsaslanan etibarlılıq funksiyası ilə modelləşdirilir.

Ehtimal dərəcələri yarı parametrik bir model olan Koks adlanan nisbi ehtimallar modeli ilə əldə edilir. Bu model dəyişənlər üzrə təsir üçün amillərin sadə formasından və müstəqil parametrlərin dəqiq dəyərindən istifadə edir. Əsas parametrlər qeyri-parametrik metodlarla əldə edilir. Makroiqtisadi mərhələlər zamandan asılı bir dəyişən vasitəsilə birbaşa ehtimal funksiyasına daxil edilə bilər. Əldə edilən ehtimal nisbətlərindən həmin zaman kəsiyi (“PiT”) DE, yəni müvafiq bir tarixə təyin edilmiş son DE alınır.

Koks modeli üzrə nisbi ehtimallar modelinin müşahidə müddəti 5 ildir.

Defolt zamanı yaranan zərər (DZYZ)

DZYZ defoltun baş verməsi zamanı ehtimal olunan zərərin həcmi təyin edir. Təşkilat DZYZ-nin parametrlərini defolt etmiş qarşı tərəflərə irəli sürülmüş tələblərin nəticəsində əldə edilmiş bərpa dərəcələri ilə bağlı tarixçəyə əsasən qiymətləndirir. DZYZ yalnız pul vəsaitləri şəklində geri qaytarılmış məbləğləri nəzərə alır. DZYZ diskont amili olaraq EFD-dən (Effektiv Faiz Dərəcəsi) istifadə etməklə diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti əsasında hesablanır.

Təminatlı kreditlər üzrə girov dəyərlərindən, təminatsız və zəmanətli kreditlər üzrə isə bərpa faizlərindən istifadə edilir.

Defolt vəziyyətində riskə məruz qalma (DVRMQ)

DVRMQ Təşkilatın defolt zamanı növbəti 12 aylıq müddətdə (12 aylıq) və ya ömürlük (ömürlük DVRMQ) ehtimal olunan məbləğlərinə əsaslanır.

Gələcəkyönümlü məlumatların daxil edilməsi

Təşkilat gələcəkyönümlü məlumatı həm kredit riskin dəyərləndirilməsində həm də EOKZ ölçülməsində daxil edir.

Təşkilat keçmiş məlumatların təhlillərini istifadə edərək kredit riskinin və kredit zərərinin portfel üçün olan əsas səbəblərini aşkarlamış və sənədləşdirmişdir. makroiqtisadi dəyişikliklərin DE və bərpa faizlərinə olan təsirini dəyərləndirmişdir. Təhlildə iştirak edən makroiqtisadi dəyişən, ÜDM-in təbii artım tempidir.

Kredit riskinə maksimum məruz qalma. Təşkilatın kredit riskinə maksimum məruz qalması çox dəyişkəndir və ümumi iqtisadi və fərdi risklərdən asılıdır.

Aşağıdakı cədvəl balans və balansdankənar maddələr üzrə kredit riskinə maksimum məruz qalmanı əks etdirir. Balansda olan maliyyə aktivləri üçün maksimum məruz qalma əvəzləşdirmə və girovun dəyəri nəzərə alınmamışdan öncə bu aktivlərin balans dəyəri hesab olunur. Şərti öhdəliklər və kredit verilməsi üzrə təəhhüdlərlə bağlı Təşkilatın məruz qaldığı risk məbləği, bütün qarşılıqlı tələblər, girovlar və zəmanətlər dəyərsiz hesab olunduğu təqdirdə bu alətlər üzrə müqavilə dəyəri həcmində nəzərə alınır.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Kredit riskinə maksimum məruz qalma aşağıda göstərilmişdir:

	Maksimum məruz qalma	Qoyulmuş girov	Xalis məruz qalma
31 dekabr 2023-cü il			
Banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər	2,725	-	2,725
Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis	56,541	-	56,541
Digər maliyyə aktivləri	363	-	363
31 dekabr 2022-ci il			
Banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər	2,516	-	2,516
Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis	44,875	-	44,875
Digər maliyyə aktivləri	136	-	136

Girov və digər kredit əlavələrinin təhlili

Təşkilat, kredit zərəri hesab edilən maliyyə aktivləri üçün girov təminatını yaxından izləyir, çünki Təşkilatın potensial kredit zərərinə azaltmaq üçün girov sahibi olma ehtimalı daha yüksəkdir. Potensial zərərləri azaltmaq üçün saxlanılan kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri və əlaqəli girovlar aşağıda göstərilmişdir:

	Ümumi balans dəyəri	Zərər ehtiyatı	Amortizasiya olunmuş dəyər	Girovun ədalətli dəyəri
31 dekabr 2023-cü il				
Defolt vəziyyətində kredit portfelini (3-cü Mərhələ)				
Kiçik kreditlər	763	(397)	366	-
İri kreditlər	2,922	(1,466)	1,456	-
Cəmi	3,685	(1,863)	1,822	-
31 dekabr 2022-ci il				
Defolt vəziyyətində kredit portfelini (3-cü Mərhələ)				
Kiçik kreditlər	439	(48)	391	-
İri kreditlər	1,749	(1,190)	559	-
Cəmi	2,188	(1,238)	950	-

Aşağıdakı cədvəl Təşkilatın verdiyi kredit üzrə dəyərsizləşmiş kiçik kreditlər üzrə KMN əmsallarının paylanması əks etdirir:

Kreditin Dəyərə Nisbəti (KDN)	2023			
	Cəmi kredit portfelini		Kredit üzrə dəyərsizləşmə üzrə kredit portfelini (3-cü Mərhələ)	
	Ümumi balans dəyəri	Zərər ehtiyatı	Ümumi balans dəyəri	Zərər ehtiyatı
Girovsuz	12,197	(721)	763	(397)
Cəmi	12,197	(721)	763	(397)

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Kreditin Dəyərə Nisbəti (KDN)	Cəmi kredit portfelı		2022 Kredit üzrə dəyərsizləşmə üzrə kredit portfelı (3-cü Mərhələ)	
	Ümumi balans dəyəri	Zərər Ehtiyatı	Ümumi balans dəyəri	Zərər ehtiyatı
Girovsuz	11,407	(415)	439	(48)
Cəmi	11,407	(415)	439	(48)

Aşağıdakı cədvəldə KDN-nin Təşkilatın kredit üzrə dəyərsizləşmiş iri kreditlər portfelı üçün paylanması göstərilir:

Kreditin Dəyərə Nisbəti (KDN)	Cəmi kredit portfelı		2023 Kredit üzrə dəyərsizləşmə üzrə kredit portfelı (3-cü Mərhələ)	
	Ümumi balans dəyəri	Zərər ehtiyatı	Ümumi balans dəyəri	Zərər ehtiyatı
Girovsuz	47,703	(2,638)	2,922	(1,466)
Cəmi	47,703	(2,638)	2,922	(1,466)

Kreditin Dəyərə Nisbəti (KDN)	Cəmi kredit portfelı		2022 Kredit üzrə dəyərsizləşmə üzrə kredit portfelı (3-cü Mərhələ)	
	Ümumi balans dəyəri	Zərər ehtiyatı	Ümumi balans dəyəri	Zərər ehtiyatı
Girovsuz	35,815	(1,932)	1,749	(1,190)
Cəmi	35,815	(1,932)	1,749	(1,190)

Balansdankənar risklər. Təşkilat balansdankənar risklərin idarə olunması üçün əsasən balans üzrə mövcud risklərin idarəsində tətbiq etdiyi eyni idarə siyasətindən istifadə edir. Kredit verilməsi üzrə öhdəliklərin dəyərləndirilməsi zamanı müştərilər və qarşı tərəflər müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə tətbiq edilən eyni təhlillərə məruz qalırlar. Qarşı tərəfin gücündən əməliyyatın mahiyyətindən ibarət olaraq qarşı tərəfdən girovun təmin edilməsi istənilə bilər.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Coğrafi konsenterasiya. Təşkilatın 31 dekabr 2023-cü il tarixində maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin coğrafi konsenterasiyası aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Azərbaycan Respublikası	İƏT ölkələri	Qeyri-İƏT ölkələri	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,725	-	-	2,725
Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis	56,541	-	-	56,541
Digər maliyyə aktivləri	-	363	-	363
Cəmi maliyyə aktivləri	59,266	363	-	59,629
Borc alınmış vəsaitlər	4,481	12,495	14,395	31,371
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	9,000	-	-	9,000
İcarə öhdəlikləri	918	-	-	918
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,416	592	-	2,008
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	15,815	13,087	14,395	43,297
Xalis mövqe	43,451	(12,724)	(14,395)	16,332

Təşkilatın 31 dekabr 2022-ci il tarixində maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin coğrafi konsenterasiyası aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Azərbaycan Respublikası	İƏT ölkələri	Qeyri-İƏT ölkələri	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,525	-	-	2,525
Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis	44,875	-	-	44,875
Digər maliyyə aktivləri	-	136	-	136
Cəmi maliyyə aktivləri	47,400	136	-	47,536
Borc alınmış vəsaitlər	5,996	4,705	11,610	22,311
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	8,950	-	-	8,950
İcarə öhdəlikləri	1,301	-	-	1,301
Digər maliyyə öhdəlikləri	882	260	-	1,142
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	17,129	4,965	11,610	33,704
Xalis mövqe	30,271	(4,829)	(11,610)	13,832

Bazar riski. Bazar riski bazardakı qiymət və məzənnələr səviyyəsində dəyişikliklərin yaxud onların dalğalanmasının Təşkilatın gəlir və ya kapitalına yaxud da onun biznes məqsədlərinin reallaşdırılması imkanlarına mənfi təsir göstərməsi riskidir.

Bazar riskinə faiz dərəcəsi riski, valyuta riski, kredit spredləri, əmtəə qiymətləri və səhm alətlərinin qiyməti aiddir. Təşkilatın ölçmə üsullarında və ya üzləşdiyi riskdə yaxud da qeyd olunan risklərin idarə edildiyi və ölçüldüyü tərzdə heç bir dəyişikliklər baş verməmişdir.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Təşkilat daxilindəki müəssisələr həm sabit, həm də dəyişkən (“üzən”) faiz dərəcələri ilə borc vəsaitlər cəlb etdiyindən Təşkilat faiz riskləri ilə üzləşir. Risk Təşkilat tərəfindən sabit və üzən faiz dərəcələrinin müvafiq şəkildə vəhdəti yaradılmaqla idarə olunur.

AÖİK həmçinin Təşkilatı müsbət faiz marjası ilə təmin edən onun faiz dərəcəsi mövqeyini uyğunlaşdırmaqla faiz riskini və bazar risklərini idarə edir. Maliyyə şöbəsi Təşkilatın cari maliyyə nəticələrinin monitorinqini həyata keçirir, Təşkilatın faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə həssaslığını və mənfəətinə təsirini qiymətləndirir.

Təşkilatın faiz xərci yaradan maliyyə öhdəliklərindən bəziləri ya dəyişkən faiz dərəcəsinə malikdir və ya müqavilə üzrə faiz dərəcələri birtərəfli olaraq borc verən tərəfin istəyi ilə dəyişdirilə bilər. Təşkilat öz faiz dərəcəsi marjasına mütəmadi olaraq nəzarət edir və buna görə də özünü əhəmiyyətli səviyyədə faiz dərəcəsi ilə bağlı riskə və bununla da bağlı pul vəsaitlərinin hərəkəti riskinə məruz qalmış hesab etmir.

Valyuta riski. Valyuta riski xarici valyuta mübadiləsi məzənnələrində dəyişikliklər baş verməsi səbəbindən maliyyə alətlərinin dəyərinin qeyri-müəyyən olacağı ilə bağlı riskdir. Təşkilat üstünlük təşkil edən xarici valyuta mübadiləsi məzənnəsində dəyişikliyin baş verməsi nəticəsində onun maliyyə vəziyyəti və vəsaitlər hərəkətinin təsirə məruz qala biləcəyi halı ilə üzləşir.

AÖİK təxmin edilən ABŞ dolları məzənnəsinin dəyişməsi və digər makroiqtisadi göstəricilər əsasında açıq valyuta mövqeyinin idarə edilməsi yolu ilə valyuta riskinə nəzarət edir ki, bu da Təşkilata valyutaların milli valyutaya qarşı mübadilə məzənnələrinin dəyişkənliyindən irəli gələn əhəmiyyətli zərərin azaldılması üçün imkan yaradır.

Təşkilat üstünlük təşkil edən xarici valyuta mübadiləsi məzənnəsində dəyişikliyin baş verməsi nəticəsində onun maliyyə vəziyyəti və vəsaitlər hərəkətinin təsirə məruz qala biləcəyi halı ilə üzləşir.

Təşkilatın 31 dekabr 2023-cü il üzrə xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərə məruz qalma mövqeyi aşağıda göstərilir:

	AZN	ABŞ dolları	Avro	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,134	1,577	14	2,725
Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis	56,541	-	-	56,541
Digər maliyyə aktivləri		363		363
Cəmi maliyyə aktivləri	57,675	1,940	14	59,629
Borc alınmış vəsaitlər	15,077	16,294	-	31,371
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	9,000	-	-	9,000
İcarə öhdəlikləri	918	-	-	918
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,416	592	-	2,008
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	26,411	16,886	-	43,297
Törəmə maliyyə alətləri	(12,750)	12,750	-	-
AÇIQ MÖVQE	18,514	(2,196)	14	16,332

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Təşkilatın 31 dekabr 2022-ci il üzrə xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərə məruz qalma mövqeyi aşağıda göstərilir:

	AZN	ABŞ dolları	Avro	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	907	1,615	3	2,525
Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis	44,875	-	-	44,875
Digər maliyyə aktivləri	-	136	-	136
Cəmi maliyyə aktivləri	45,782	1,751	3	47,536
Borc alınmış vəsaitlər	5,996	16,315	-	22,311
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	8,950	-	-	8,950
İcarə öhdəlikləri	1,301	-	-	1,301
Digər maliyyə öhdəlikləri	758	384	-	1,142
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	17,005	16,699	-	33,704
Törəmə maliyyə alətləri	(15,300)	15,300	-	-
AÇIQ MÖVQE	13,477	352	3	13,832

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2023 və 2022-ci il tarixlərinə manatın müvafiq xarici valyutalara qarşı mübadilə məzənnəsinin 10% dərəcəsində artması və ya azalması halına qarşı Təşkilatın həssaslığını göstərən təfərrüatlar açıqlanır. Təşkilat daxilində əsas rəhbərlik heyətinə məruzə olunarkən 10%-lik həssaslıq dərəcəsində istinad edilir və bu dərəcə rəhbərliyin xarici valyuta məzənnələrində kifayət qədər mümkün dəyişikliklərin baş verməsi ilə bağlı qiymətləndirməsini göstərir.

	2023-cü il	
	Vergidən əvvəl mənfəətə təsiri	Kapitala təsiri
ABŞ dolları məzənnəsinin 10% artması	(220)	(176)
ABŞ dolları məzənnəsinin 10% azalması	220	176
	2022-ci il	
	Vergidən əvvəl mənfəətə təsiri	Kapitala təsiri
ABŞ dolları məzənnəsinin 10% artması	36	29
ABŞ dolları məzənnəsinin 10% azalması	(36)	(29)

Faiz dərəcəsi riski. Faiz dərəcəsi riski faiz dərəcəsində dəyişiklikləri maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərində və yaxud maliyyə alətləri üzərində gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir etmə ehtimalından yaranır. Təşkilatın faiz dərəcəsi ilə bağlı siyasəti bazar şərtlərinə əsasən pul vəsaitləri yerləşdirmək və cəlb etmək məqsədilə İdarə Heyəti tərəfindən dövrü əsasda nəzər salınır. Faiz dərəcəsi riski əsasən faiz dərəcəsi boşluqlarının monitorinqi vasitəsilə idarə olunur.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Təşkilat bazar mühitindəki mənfi dəyişikliklərdən irəli gələ biləcək potensial zərərləri mütəmadi olaraq hesablaşmaqla ədalətli dəyərin faiz dərəcəsi riskini idarə edir. Maliyyə Departamenti Təşkilatın cari maliyyə nəticələrinin monitorinqini həyata keçirir, Təşkilatın ədalətli dəyərin faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə həssaslığını və onun gəlirliyinə təsirini hesablayır.

Aşağıda göstərilən həssaslıq təhlili hesabat dövrünün sonunda maliyyə alətləri üzrə faiz riskinə məruz qalma əsasında müəyyən edilmişdir. Təşkilat daxilində faiz dərəcəsi riski barədə əsas idarə heyətinə məlumat verildikdə 50 (0.5%) baza dərəcəsinə artım və ya azalmaya istinad edilir ki, bu da rəhbərliyin faiz dərəcələrində mümkün dəyişikliklərin qiymətləndirilməsini əks etdirir.

Faizlərin 50 (0.5%) baza dərəcəsinə artdığı/azaldığı və bütün digər dəyişən göstəricilər sabit saxlanıldığı təqdirdə, Təşkilatın:

	2023-cü il		2022-ci il	
	Vergidən əvvəl mənfəətə təsiri	Kapitala təsiri	Vergidən əvvəl mənfəətə təsiri	Kapitala təsiri
Faiz dərəcəsinin 0.5% artması	76	61	61	49
Faiz dərəcəsinin 0.5% azalması	(76)	(61)	(61)	(49)

Həssaslıq təhlili üzrə məhdudiyyətlər. Yuxarıda qeyd olunan cədvəllər digər ehtimallar dəyişmədiyi halda əsas ehtimaldakı dəyişikliyin təsirini əks etdirir. Əslində, ehtimallar və digər amillər arasında qarşılıqlı əlaqə mövcuddur. O cümlədən qeyd etmək lazımdır ki, bu həssaslıqlar sabit deyil və iri yaxud xırda təsirlər bu nəticələrdən interpolasiya və ya ekstrapolyasiya edilməməlidir.

Yuxarıdakı həssaslıq təhlillərinin digər məhdudiyyətlərinə Təşkilatın yalnız dəqiqliklə proqnozlaşdırılması mümkün olmayan qısamüddətli bazar dəyişikliklərinə dair mövqeyini əks etdirən potensial riski nümayiş etdirmək üçün şərti (hipotetik) bazar dəyişikliklərindən istifadə olunması və bütün faiz dərəcələrinin eyni qaydada hərəkət edəcəyi ilə bağlı təxminlər daxildir.

Likvidlik riski. Likvidlik riski ödəniş vaxtı çatdıqda maliyyə alətləri ilə bağlı maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması ilə bağlı riskdir. Likvidlik riskini idarə etmək üçün Təşkilat aktivlər/öhdəliklərin idarə olunması prosesinin bir hissəsi olaraq müştərilər və Təşkilatın əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin gündəlik monitorinqini həyata keçirir.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ CƏMIYYƏTİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR 31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı) (Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Aşağıda 31 dekabr 2023-cü il tarixinə proqnozlaşdırılmış ödəniş müddətləri əsasında təhlil təqdim edilir:

	1 aya qədər	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 6 aya qədər	6 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	31 dekabr 2023-cü il Cəmi
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ						
Faiz dərəcəli alətlər	5,127	3,604	3,548	8,299	35,963	56,541
Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis						
Cəmi sabit faiz hesablanan maliyyə aktivləri	5,127	3,604	3,548	8,299	35,963	56,541
Faiz hesablanmayan maliyyə aktivləri						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,725	-	-	-	-	2,725
Digər maliyyə aktivləri	-	-	-	363	-	363
Cəmi faiz hesablanmayan maliyyə aktivləri	2,725	-	-	363	-	3,088
Cəmi maliyyə aktivləri	7,852	3,604	3,548	8,662	35,963	59,629
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ						
Faiz dərəcəli alətlər						
Borc alınmış vəsaitlər	2,270	1,953	4,439	9,328	13,381	31,371
Buraxılmış borc qiymətli kağızları		3,000	3,000		3,000	9,000
İcarə öhdəlikləri	36	100	143	270	369	918
Cəmi sabit faiz hesablanan maliyyə öhdəlikləri	2,306	5,053	7,582	9,598	16,750	41,289
Faiz hesablanmayan maliyyə öhdəlikləri						
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,503	-	-	505	-	2,008
Cəmi faiz hesablanmayan maliyyə öhdəlikləri	1,503	-	-	505	-	2,008
Cəmi maliyyə öhdəlikləri və təəhlüdlər	3,809	5,053	7,582	10,103	16,750	43,297
Likvidlik kəsiri	4,043	(1,449)	(4,034)	(1,441)	19,213	
Məcmu likvidlik kəsiri	4,043	2,594	(1,440)	(2,881)	16,332	

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ CƏMIYYƏTİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLƏTİ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)
(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Aşağıda 31 dekabr 2022-ci il tarixinə proqnozlaşdırılmış ödəniş müddətləri əsasında təhlil təqdim edilir:

	1 aya qədər	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 6 aya qədər	6 aydan 1 ilə qədər	1 ilədən 5 ilə qədər	31 dekabr 2022-ci il Cəmi
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ						
Faiz dərəcəli alətlər	3,779	2,805	2,781	5,998	29,512	44,875
Müştərilərə verilmis kreditlər, xalis	3,779	2,805	2,781	5,998	29,512	44,875
Cəmi sabit faiz hesablanan maliyyə aktivləri	2,525	-	-	-	-	2,525
Faiz hesablanmayan maliyyə aktivləri	-	-	-	136	-	136
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,525	-	-	136	-	2,661
Digər maliyyə aktivləri	6,304	2,805	2,781	6,134	29,512	47,536
Cəmi faiz hesablanmayan maliyyə aktivləri						
Cəmi maliyyə aktivləri	1,799	510	1,535	6,662	11,805	22,311
Faiz dərəcəli alətlər	-	-	-	2,970	5,980	8,950
Borc alınmış vəsaitlər	37	78	122	270	792	1,299
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	1,836	588	1,657	9,902	18,577	32,560
İcarə öhdəlikləri						
Cəmi sabit faiz hesablanan maliyyə öhdəlikləri	882	46	-	214	-	1,142
Faiz hesablanmayan maliyyə öhdəlikləri	882	46	-	214	-	1,142
Digər maliyyə öhdəlikləri	2,718	634	1,657	10,116	18,577	33,702
Cəmi faiz hesablanmayan maliyyə öhdəlikləri	3,586	2,171	1,124	(3,982)	10,935	
Likvidlik kəsiri	3,586	5,757	6,881	2,899	13,834	
Mərcu likvidlik kəsiri	3,586	5,757	6,881	2,899	13,834	

“FINCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR 31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı) (Əksi göstərilmediyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Diskontlaşdırılmamış maliyyə öhdəliklərinin ödəmə təhlili. Aşağıdakı cədvəllərdə Təşkilatın razılaşdırılmış yenidən ödəniş müddəti ilə maliyyə öhdəlikləri üzrə müqavilə əsasında, qalıq ödəmə müddəti göstərilir. Cədvəllər, Təşkilatın ödəməsi tələb oluna biləcəyi ən erkən tarixə əsasən maliyyə öhdəliklərinin diskontlaşdırılmamış pul vəsaitlərinin hərəkəti əsasında tərtib edilmişdir.

Cədvəllərdə həm faiz, həm də əsas pul vəsaitlərinin hərəkəti əks olunur. Faiz axınları dəyişkən dərəcədirsə, bölüşdürülməmiş məbləğ hesabət dövrünün sonundakı faiz ayırlarından əldə edilir. Müqavilənin müddəti, Təşkilatın ödəməsi tələb oluna biləcəyi ən erkən tarixə əsaslanır.

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2023-cü il tarixinə diskontlaşdırılmamış maliyyə öhdəliklərinin ödəmə təhlilini göstərir:

	1 aya qədər	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 6 aya qədər	6 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	31 dekabr 2023-cü il Cəmi
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ						
Faiz dərəcəli alətlər	2,492	2,377	4,986	10,515	15,226	35,596
Borc alınmış vəsaitlər	94	3,188	3,188	189	3,093	9,752
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	54	109	435	432	-	1,030
İcraə öhdəlikləri						
Cəmi sabit faiz hesablanan maliyyə öhdəlikləri	2,640	5,674	8,609	11,136	18,319	46,378
Faiz hesablanmayan maliyyə öhdəlikləri	1,501	-	-	507	-	2,008
Digər maliyyə öhdəlikləri	1,501	-	-	507	-	2,008
Cəmi maliyyə öhdəlikləri və təhəddüdlər	1,139	5,674	8,609	10,629	18,319	44,370

“FINCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR
31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)
(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2022-ci il tarixinə diskontlaşdırılmamış maliyyə öhdəliklərinin ödəmə təhlilini göstərir:

	1 aya qədər	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 6 aya qədər	6 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	31 dekabr 2022-ci il Cəmi
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ						
Faiz dərəcəli alətlər	1.848	825	1.826	7.227	13.195	24.921
Borc alınmış vəsaitlər	281	562	5.058	4.504	-	10.405
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	47	94	142	303	842	1.428
İcarə öhdəlikləri						
Cəmi sabit faiz hesablanan maliyyə öhdəlikləri	2.176	1.481	7.026	12.034	14.037	36.754
Faiz hesablanmayan maliyyə öhdəlikləri						
Digər maliyyə öhdəlikləri	882	46	-	214	-	1.142
Cəmi faiz hesablanmayan maliyyə öhdəlikləri	882	46	-	214	-	1.142
Cəmi maliyyə öhdəlikləri və təhəddütlər	3.058	1.527	7.026	12.248	14.037	37,896

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

Kredit reytinginin təhlili. Aşağıdakı cədvəldə Təşkilatın saxladığı vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş maliyyə aktivlərinin kredit reytingləri təhlil edilir:

31 dekabr 2023-ci il	BB-	B1	Ba3	Ba2	Reytingsiz	Cəmi
Banklarda yerləşdirilmiş pul vəsaitləri	1,714	-	-	-	1,011	2,725
Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis	-	-	-	-	56,541	56,541
Digər maliyyə aktivləri	-	-	-	-	363	363
31 dekabr 2022-ci il	BB-	B1	Ba3	Ba2	Reytingsiz	Cəmi
Banklarda yerləşdirilmiş pul vəsaitləri	-	1,732	-	-	783	2,525
Müştərilərə verilmiş kreditlər, xalis	-	-	-	-	44,875	44,875
Digər maliyyə aktivləri	-	-	-	-	136	136

Təşkilat beynəlxalq agentliklər tərəfindən reyting dərəcəsi verilməmiş tərəflərlə bir çox sazişlər bağlayır. Təşkilat qarşı tərəflərin beynəlxalq reyting agentliklərinin təqdim etdiyi reyting göstəriciləri ilə müqayisə oluna biləcək səviyyədə reyting dərəcələrini müəyyən etməyə imkan yaradan daxili modelləri işləyib hazırlamışdır.

Təşkilat kredit götürən müştərilərin qiymətləndirilməsi məqsədilə borcalanlar üzrə skoring qiymətləndirmə modelini hazırlamışdır. Skoring modeli kredit məhsulları ilə bağlı yaradılmışdır və borcalanların əsas fəaliyyət göstəricilərini əhatə edir: maliyyə vəziyyəti, borcalanla münasibətlər, idarəetmə keyfiyyəti, təyinatı üzrə istifadə, yerləşmə, kredit tarixçəsi, girov və s.

Borcalanın parametrləri əsasında skoring qiymətləndirmə kreditlərlə bağlı qərarvermə prosesi üçün əsas amillərdəndir.

Borcalanların qiymətləndirilməsi metodologiyası aşağıdakı meyarlara əsaslanır: təhsil, məşğuliyyəti, maliyyə vəziyyəti, kredit tarixçəsi, borcalanın sahib olduğu mülkiyyət. Əldə olunmuş məlumat əsasında kreditin ən yüksək həddi hesablanır. Kreditin ən yüksək həddi alınmış borcun borcalana yaratdığı yük əmsalı ilə hesablanır.

Müştərilərə verilmiş kreditlərdən başqa maliyyə aktivləri “Fitch”, “Standard & Poor’s” və “Moody’s” kimi beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən verilmiş cari kredit reytingləri əsasında dərəcələrə bölünür. AAA ən yüksək mümkün reyting dərəcəsi hesab edilir. İnvestisiya dərəcəli maliyyə aktivlərinin reytingi BB-dən BBB-yə kimi dəyişir. Reytingi BBB-dən aşağı olan maliyyə aktivləri spekulativ dərəcəli aktiv kimi təsnifləşdirilir.

Əməliyyat riski. Əməliyyat riski sistemdəki nasazlıq, əməliyyatçının səhvi, saxtakarlıq və digər xarici hadisələr nəticəsində zərərin yaranması riskidir. Nəzarətlər yerinə yetirilmədikdə, əməliyyat riskləri müəssisənin nüfuzuna xələl gətirə, hüquqi və ya inzibati nəticələrinə səbəb ola və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Təşkilat bütün əməliyyat risklərinin aradan qaldırılmasını gözləmir, lakin özünün nəzarət konsepsiyası ilə, habelə potensial risklərə nəzarət və onlara qarşı cavab tədbirləri görməklə bu riskləri idarə etməyə çalışır. Nəzarətə vəzifələrin səmərəli şəkildə ayrılması, giriş, icazə və uzlaşma prosedurları, işçilərə təlimlərin keçirilməsi və qiymətləndirmə prosesləri daxildir.

“FİNCA AZƏRBAYCAN” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

31 DEKABR 2023-CÜ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)

(Əksi göstərilmədiyi halda, min Azərbaycan manatı ilə)

23. HESABAT DÖVRÜNDƏN SONRA BAŞ VERMİŞ HADİSƏLƏR

Təşkilat kredit fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə 14 fevral 2024-cü il tarixində “Ziraat Bank Azerbaijan” ASC-dən 1,500 min AZN məbləğində kredit xətti cəlb etmişdir.

Təşkilat 22 fevral 2024-cü il tarixində “EMF Microfinance Fund AGMVK”dan 1,700 min AZN məbləğində vəsait cəlb etmişdir.

Təşkilat 28 mart 2024-cü il tarixində “InsuResilience Fund, SICAV RAIF”dan 5,950 min AZN vəsait cəlb etmişdir.

9 aprel 2024-cü il tarixində Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının İdarə Heyətinin qərarı ilə uçot dərəcəsi 7.5%-ə düşmüşdür.